

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Ühiskonnateaduste instituut

Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava

**Meesõpetajate arvamused üleminekust uuele liikumisõpetuse
õppekavale**

Bakalaureusetöö

Elisabeth Siivelt

Juhendaja: Marko Uibu, PhD

Tartu 2024

SISUKORD

SISUKORD.....	2
SISSEJUHATUS	4
1.1 Liikumisaktiivsuse uuringud.....	7
1.2 Liikumisaktiivsuse ja kehalise kirjaoskuse arendamine Eesti koolides	8
1.3 Tervis ja liikumine õppekavades	9
1.4 Liikumisõpetuse põhimõtetest lähtuva kehalise kasvatusa ainekava.....	10
1.4.1 Ainevaldkonna kirjeldus ja ainekava muutused	10
1.4.2 Õpetaja roll õppekava muudatuste elluviimisel	12
1.4.3 Õppekavade arendamine ja kommunikatsioon	14
1.5 Liikumisaktiivsuse ja spordi seos maskuliinsuse kuvandiga	15
1.6 Uurimisküsimused	17
2. METOODIKA.....	19
2.1 Kasutatavad andmekogumismeetodid	19
2.2 Valim.....	19
2.3 Kasutatavad analüüsimeetodid.....	20
3. TULEMUSED.....	22
3.1 Kehalise kasvatusa meesõpetajate valmisolek liikumisõpetuse ainekava rakendamiseks ..	22
3.1.1 Õpetajate teadlikkus liikumisõpetuse ainekava sisust.....	22
3.1.2 Õpetajate osalemine uue ainekava koolitustel	23
3.1.3 Õpetajate teadmised ja oskused liikumisõpetuse rakendamiseks	25
3.2 Õpetajate arusaamad uue õppekavaga seotud muudatustest.....	26
3.2.1 Õpetajate hinnangud sisuliste muutuste kohta üleminekuga uuele õppekavale.....	26
3.2.2 Kooli liikumisõpetuse ainekava koostamine.....	28
3.2.3 Õpetajate arvamused õpilaste liikumisaktiivsuse suurenemise kohta uue ainekava rakendamisel	29

3.3 Milliseid infokanaleid õpetajad kasutavad.....	33
3.3.1 Info liikumine õppekava muudatuste kohta	33
3.3.2 Õpetajate arvamused uue õppekava kajastamise kohta meedia ja ajakirjanduse poolt.	34
3.3.3 Õpetajate omavaheline infovahetus	35
3.4 Meesõpetajate käsitlused maskuliinsusest ja selle seostest sportimisega	36
3.4.1 Õpetajate arvamused sportimise ja maskuliinsuse omavahelistest seostest.....	36
3.4.2 Õpetajate arvamused mehelikkusest	38
3.4.3 Õpetajate arvamused kehalise kasvatuse tundide ja poiste mehelikuks kujunemise seostest	39
3.4.4 Õpetajate arvamused poiste ja tüdrukute õpetamise erinevast metoodikast	41
4. JÄRELDUSED JA ARUTELU	43
SUMMARY.....	50
KASUTATUD ALLIKAD.....	52
LISAD	59
Lisa 1. Intervjuu kava	59
Lisa 2. Koodipuu.....	61
Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks	66

SISSEJUHATUS

Tänapäeva lapsed ja noored liiguvad vähe, samas ilmneb järjest rohkem vaimseid probleeme. Uuringud on näidanud, et füüsiline aktiivsus on kasulik nii füüsilisele kui vaimsele tervisele ja leevendab depressiooni (Oberste jt, 2020). Maailma terviseorganisatsiooni (WHO) soovitusel on, et lapsed ja noored peaksid kogu nädala jooksul harrastama keskmiselt 60 minutit mõõduka kuni tugeva intensiivsusega liikumist päevas ning tugeva intensiivsusega aeroobseid tegevusi vähemalt kolmel päeval nädalas (World Health Organization, 2020: 3).

Eestis on riigi tasandil teostatud märkimisväärseid otsuseid ja samme laste liikumisaktiivsuse toetamisel. Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035 sätestab, et koolides tuleb “luua vaimselt ja füüsiliselt turvaline ning liikumist soodustav õppekeskkond, mis toetab kõiki õppeprotsessis osalejaid” (Haridusvaldkonna..., 2021: 20). Uues Põhikooli riiklikus õppekavas (Põhikooli riiklik..., 2023) on tähelepanu nihkunud õpetamiselt õppimisele ning õpetamine ja kasvatamine toimub iga õpilase individuaalsusest lähtuvalt. Sätestatud on, et õppetöös tuleks arvestada õpilase tervist ja jõuvarusid (Õppekavad, 2024). Suure muutuse on läbi teinud liikumisõpetuse põhimõtetest lähtuv kehalise kasvatuse ainekava, mille sihiks on, et õpilastest kujunevad ennastjuhtivad liikumisharrastajad, kellel on teadmisi erinevate liikumisvõimaluste kohta ja motivatsiooni regulaarselt liikuda (Tutvustus, i.a).

Õppekava uuenduste rakendamisel on õpetajatel võtmeroll. Kui õpetajad saavad aru muudatuste vajadusest, on neil rohkem motivatsiooni uuendustega kaasa minemiseks (Henno jt, 2021: 18). Siinkohal on tähtis osa kommunikatsioonil: kuidas ja kes vahendab õpetajatele muudatuste vajadust ja sisu ning kuidas õpetajad sellest aru saavad. Hariduse valdkonnas on kommunikatsioon mitmekihiline, see toimub riigi tasandil ja erinevate organisatsioonide vahendusel. Seega peaks riigi kommunikatsioon olema tervik, mis loob sünergia erinevate institutsioonide ja projektide vahel (Aab, 2015), seda erinevate muutuste, sealhulgas õppekava muutuste elluviimisel. Stella Täht (2017) on rõhutanud oma liikumisõpetuse õppekavale üleminekut käsitletud rakenduslikus magistr töö õpetajate kaasamise ning neile suunatud startegilise kommunikatsiooni olulisust.

Uued ajakohastatud riiklikud õppekavad hakkasid kehtima 2023. aasta märtsis, kuid hiljemalt 2024. aasta septembriks peavad kõik üldhariduskoolid oma õppekavad uuendama kooskõlas kehtivate riiklike õppekavadega (Õppekavad, 2024). Tähe magistr töö ja uue õppekava rakendamise vahele on jäänud seitse aastat ning õppekava lõpliku rakendamiseni loetud kuud. Õige aeg oleks uurida, kuidas on õpetajad kaasatud õppekava muudatuste

kommunikatsiooniprotsessi ning millised on nende teadmised ja hoiakud seoses kehalise kasvatusaainekava elluviimisega.

2022/2023. õppeaastal töötas Eesti üldhariduskoolides 1549 kehalise kasvatusaainekava õpetajat, kellest 557 (36%) olid mehed ja 992 naised (64%) (Haridussilm, 2023). Kehalise kasvatusaainekava õpetajatele on korraldatud koolitusi ja koolituspäevi, et pakkuda tuge üleminekul uuele liikumisõpetuseaainekavale. Tartu Ülikooli liikumislabor on viimastel aastatel teinud sada koolitust ligi tuhandele õpetajale (Burlaka, 2023: 59). Liikumisõpetuse ainekava töörühma juht Maret Pihu on teinud kokkuvõtte liikumisõpetuse koolitustest osavõtu kohta 2023. aasta jaanuaris-juunis. Toimunud 16 koolitusest võttis osa 352 erinevat osalejat, kellest 59 ehk 17% olid mehed (Pihu, 2023b). Siit tuleneb vajadus uurida, miks meesõpetajad on koolituste osas passiivsemad kui naisõpetajad.

Liikumisõpetusse uuenenud ainekavasse suhtutakse väga erinevalt, on nii pooldajaid kui vastaseid. Maret Pihu (2023a) on vestluses toonud välja arvamuse, et negatiivsemad on need, kes ei ole uue ainekavaga põhjalikumalt tutvunud. Kuna meesõpetajate huvi võrreldes naisõpetajatega on koolituste vastu väiksem, saab uurida, kas see mõjutab ka nende suhtumist uue õppekava rakendamisse.

Uue õppekava rakendamisel võivad olla ohukohaks ajalooliselt kujunenud ühiskonna arusaamad meesstereotüüpidest, kus mehelik mees on eelkõige sportlik, tugev, julge ja tulemustele orienteeritud. Spordis silma paistvate poiste jaoks on sportlikud saavutused olnud teeks traditsioonilise mehelikkuse poole (Brake, 2011). Kuna ajalooliselt on kehalises kasvatuses tegemist soopõhise õpetusega, mis nüüd kaob ning kaob ka tulemustele orienteeritus, siis on tegemist suurte muutustega õppekava sisus ja õpetamise protsessis. On uuritud, et tüdrukud jätaavad spordi suurema tõenäosusega pooleli kui poisid. Näiteks mõnes tippspordi kontekstis ei saa naised samasugust tunnustust heade või paremate saavutuste eest kui mehed ning avalikkuse tunnustuse ja heakskiidu jaoks on naised pidanud üha enam “mängima nagu mehed”. Teatud maskuliinsuse vormid võivad jääda paljudes spordi kontekstides domineerima ning see võib mõjutada nii naiste kui meeste spordis osalemise saavutusi ja naudingut (Kirk, 2002).

Spordiajakirjanik ja korvpallitreener Peep Pahv on mitmel korral avaldanud arvamust uueneva liikumisõpetuse teemal. Tema arvates tuleb koolis taastada hindamine normatiivide järgi (Pahv, 2015). Pahv on õppekava suhtes väga kriitiline: “Ükskõik kas me nimetame sportimiseks mõeldud tundi kehaliseks kasvatusmaks või liikumisõpetuseks, oluline on sisu. See ei tohi olla niisama lodev lõterdamine” (Pahv, 2023). Olümpiavõitja Erki Nool arvab, et uue õppekavaga väheneb õpilaste liikumisaktiivsus: “Mõistan, et kultuurivaldkonna inimesed kärbiksid liikumisõpetuse tundide

arvu, kuid aru tuleb saada sellest, et kultuurita suudame elada, liikumiseta sureb inimkond välja” (Kalvik, 2019). Niisugused mõtteavaldused annavad ainet arvata, et liikumisõpetuse sisuga ei ole avalikkus väga kursis.

Eestis ei ole uuritud, kuidas suhtuvad õpetajad uuenevasse liikumisõpetuse õppekavasse ning kust pärinevad nende teadmised selle kohta. Samuti ei ole uuritud kehalise kasvatuses kui soopõhise õppeainena seotud suhtumisi ja hoiakuid. Uuritud on, kuidas õpilased tajuvad oma kehalise kasvatuses õpetaja käitumist tunnis ja milline on kehalise kasvatuses õpetaja käitumise seosed õpilaste hoiakutega kehalise kasvatuses suhtes (Keskoja, 2014) ning kuidas mõistavad lasteaiaõpetajad liikumise olulisust, liikumisõpetuse sisu ja oma rolli selle läbiviimisel ja millised tegurid mõjutavad liikumisõpetuse kavandamist ja korraldamist (Tirgo, 2020).

Uue õppekava elluviimisel on võtmeküsimuseks õpetajate teadmised ja hoiakud, see on aktuaalne teema ja vajab uurimist. Esmalt ei näe uus õppekava enam ette soopõhist õpetamist, mis muudab õpetajate jaoks harjumuspärasest töökorraldusest. Teisalt toob uus õppekava sisse “pehmemaid” väärtusi ja tähendab muuhulgas näiteks võistluslikkuse ja traditsiooniliste spordialade tähtsuse vähenemist. Samas on just meesõpetajatelt uue õppekava kohta vähem tagasisidet ja nende huvi koolituste vastu väiksem (Pihu, 2023a) ning seetõttu on antud töös valitud uurimisfookusesse meesõpetajad. Käesoleva töö eesmärgiks on välja selgitada, millised on uuringus osalenud meesõpetajate arvamused ja hoiakud seoses uue kehalise kasvatuses ainekavaga ja kuidas on kommunikatsioon nende teadmisi mõjutanud.

Töö koosneb neljast peatükist. Esimeses peatükis antakse ülevaade teoreetilistest lähtekohtadest, selgitatakse, miks on vaja muutusi inimeste liikumisharjumustes ning kuidas uus õppekava saab mõjutada lapsi ja noori rohkem liikuma. Samuti antakse ülevaade õpetaja rollist õpilaste liikumisaktiivsuse kujundamisel ning kuidas peaks seda neile kommunikeerima. Peatüki viimane osa annab ülevaate liikumisaktiivsuse, spordi ja maskuliinsuse kuvandi seostest. Teine peatükk annab ülevaate metodikast ja kvalitatiivse uuringu läbiviimisest. Kolmas peatükk analüüsib intervjuude tulemusi ning neljas peatükk sisaldab järeldusi ja arutelu.

1. TÖÖ TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

1.1 Liikumisaktiivsuse uuringud

Eestis on viimastel aastatel viidud läbi mitmeid liikumisaktiivsuse uuringuid nii laste kui ka täiskasvanute hulgas. Uuringute tulemused näitavad, milline on liikumisaktiivsuse hetkeseis ning annavad sisendi, milliste vanuserühmade liikumisaktiivsust saaks erinevate tegevustega aktiveerida.

2023. aastal viis Turu-uuringute AS läbi küsitlusuuringu liikumisharrastustega tegelemise ja füüsilise aktiivsuse teemadel. Selgus, et 59% elanikest tegeleb liikumisharrastustega iganädalaselt, kuid 16% ei tegele sellega üldse. Positiivne on, et iganädalaselt liikumisharrastustega tegelevate inimeste osakaal on suurim 15–24-aastaste seas, mis on 66% (Vainu, 2023: 5), negatiivne on aga, et 34% noortest liikumist oluliseks ei pea ning siin oleks oma koht teadlikkuse tõstmisel juba koolist alguse saavale kehalisele kirjaoskusele.

Iga nelja aasta tagant viib Tervise Arengu Instituut läbi kooliõpilaste tervisekäitumise uuringu, mis on osa rahvusvahelisest *Health Behaviour in School-aged Children* (HBSC) uuringust. Küsitletakse 5., 7. ja 9. klasside õpilasi, kes on enamasti 11-, 13- ja 15-aastased. Viimane uuring toimus 2021- 2022. aastal (Oja, i.a: 8). Kehalise aktiivsuse kohta on uuringus kaks valikvastustega küsimust, millest ühega hinnatakse liikumissoovitustele vastavat kehalist aktiivsust ning teisega vaba aja tugeva intensiivsusega kehalise koormuse sagedust (Haav, 2020: 39). Kui võrrelda laste kehalist aktiivsust 2014., 2018. ja 2022. aasta uuringutes, siis kõigi nende tulemuste põhjal on selgunud, et 11–15 aastastest lastest liigub piisavalt vaid 16% ning see ei number ole aastate lõikes eriti muutunud (Aasvee ja Rahno, 2015; Oja jt, 2019; Piksööt ja Oja, 2023). Uuringud näitavad, et oma eluga rohkem rahul olevad noored on aktiivsemad ja hindavad enda vaimset tervist heaks (Haav, 2020: 39).

Hinnates Eesti tulemusi võrdluses meie lähiriikidega ja uuringu rahvusvaheliste keskmiste tulemustega, on näha, et Eesti tulemused kehalise aktiivsuse osas jäävad alla HBSC uuringu keskmist taset. Rootsi lapsed liiguvad Eesti lastega sarnaselt, Läti ja Leedu noored on veidi aktiivsemad ning Soome kooliõpilaste kehalise aktiivsuse näitaja on ligi kaks korda suurem kui Eestis (Haav, 2020: 39).

Õpilaste ja täiskasvanute 2021. aasta liikumisaktiivsuse uuring selgitas välja, et mitteaktiivsed ja väheaktiivsed on 57% õpilastest ning 58% täiskasvanutest. Kui koolieas liiguvad rohkem tüdrukud, siis täiseas on aktiivsemad mehed (Lukk, 2022). Õpilaste liikumisaktiivsuse uuring tõi

välja, et II kooliastmes väheneb õpilaste kehaline aktiivsus järsult ning suureneb istuva aja osakaal. Nädalavahetusel on kehalise aktiivsuse soovitusel täitjaid peaaegu kaks korda vähem kui koolipäevadel, vastavalt 29% ja 48% (Õpilaste liikumisaktiivsuse..., 2021). Selgus, et ligi 80% õpilastest ei motiveeri hinne ning ligi 70% õpilastest ei motiveeri kehalises kasvatuses saadud kogemus vabal ajal liikuma ja ligi 60% õpilastest ei saa teadmisi tervisliku liikumise kohta. Igale kolmandale õpilasele ei meeldi kehalise kasvatusetund ning 42% ei ole motivatsiooni pingutada kehalises kasvatuses (Õpilaste liikumisaktiivsuse..., 2022).

Uuringute tulemused näitavad, et nii täiskasvanute kui laste üldine liikumisaktiivsus on madal. Suurt osa õpilastest ei motiveeri kehalise kasvatusetundi liikuma vabal ajal.

1.2 Liikumisaktiivsuse ja kehalise kirjaoskuse arendamine Eesti koolides

Laste ja noorte kehalise aktiivsuse suurendamise lahenduste leidmise protsess sai Eestis alguse 2016. aastal Tartu Ülikooli teadlaste algatusel koostöös Sotsiaalministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumiga. Esimeses järjekorras otsustati fookus suunata põhikoolidele. 2016. aastal töötati välja laiem kehalise aktiivsuse ja tervisega seotud programmimudel, mille eesmärk oli suurendada õpilaste liikumisaktiivsust kogu koolipäeva jooksul. Liikuma Kutsuva Kooli pilootprojekti oli üle Eesti 10 kooli (Pihu, 2022), 2024. aasta alguses oli võrgustikus juba 211 Liikuma Kutsuvat Kooli (Üldinfo, i.a).

Liikuma Kutsuv Kool on haridusuuendusprogramm, mis tugineb rahvusvahelisele teadusele, Tartu Ülikooli liikumislabori uuringutele ja arendustele ning programmis osalevate koolide kogemustele. Programmi sihiks on kujundada Eestis liikumissõbralik koolikultuur ning koostöös koolidega otsitakse toimivaid lahendusi, kuidas muuta koolipäevad liikuvamaks ja tuua rohkem liikumisrõõmu igasse koolipäeva (Üldinfo, i.a). Kodulehelt on võimalik leida hulgaliselt ideid ja soovitusi, kuidas tuua rohkem liikumist laste, noorte ja ka õpetajate koolipäeva.

Liikuma Kutsuva Kooli programmi üks põhisuund on liikumisõpetuse kaudu õpilaste liikumisaktiivsuse ja kehalise kirjaoskuse suurendamine. Kehalist kirjaoskust saab kirjeldada “kui inimese motivatsiooni, enesekindlust, kehalist kompetentsust, teadmisi ja mõistmist kehalise aktiivsuse väärtusest ja isiklikku vastutust selles” (Pihu jt, 2021: 244). Kehaline kirjaoskus koosneb neljast omavahel seotud tegurist: motivatsioon ja käitumine, liikumisoskused ja kehalised võimed, individuaalsed ja sotsiaalsed tegurid ning reeglid, taktika ja strateegia. Praktikas tähendab see, et inimene on ise huvitatud vabal ajal liikuma, kasutades õpitud liikumisoskusi. Oluline on nii individuaalne pingutus kui sotsiaalne heaolu. Kui varem oli kehaline kasvatus pigem spordi- ja

tulemuskeskne, siis nüüd on oluline iga õpilase individuaalsus ja võimalus aktiivselt liikuda (Kehaline kirjaoskus, i.a).

Kehalise kirjaoskuse kontseptsioon suunab õpetajaid asetama lapsi õppeprotsessi keskele, mille käigus saavad õppijad arendada enda kehalisi võimeid. Põhiidee on, et iga õpilane on asetatud õppeprotsessi nii, et arvestatakse tema iseärasusi ja teda julgustatakse oma võimeid täielikult kasutama (Käämer, 2017: 3). Kehalise kasvatus õpetajad ja teised spetsialistid saavad ja mõjutavad õpilaste otsustusprotsessi/kavatsusi ning sellest tulenevalt peaksid nad tegema kõik endast oleneva, et luua positiivne õhkkond, mis soodustab õpilaste motivatsiooni (Gu, 2017: 140-155).

Õpilaste liikumisaktiivsuse suurenemisel nähakse suurt rolli uue õppekava rakendumisel ja kehalise kirjaoskuse kujundamisel, kus võtmeroll on kehalise kasvatus õpetajatel.

1.3 Tervis ja liikumine õppekavades

Inimese hea tervis ja liikumine on omavahel tihedalt seotud. Üldised hariduspoliitika eesmärgid nii Eestis kui mujal on seotud õpilaste vaimse ja füüsilise tervisega ning sellele on hakatud üha enam tähelepanu pöörama. Eesti põhikooli riikliku õppekava rahvusvahelises võrdluses on viidatud (Henno jt, 2021) OECD analüüsile “Making Physical Education Dynamic and Inclusive for 2030“, milles on välja toodud suunad hariduspoliitikaks, mille kaudu kujundada terveid ja liikuvaid inimesi. Viimastel aastatel tehtud uuringud, millele OECD analüüs tugines, kinnitavad joonisel 1 esitatud aspekte.

Joonis 1 Muutused kehalises kasvatuses (Allikas: Henno jt, 2022: 24)

Kehalise kasvatuse/liikumisõpetuse laiemad eesmärgid tuleviku vaates on seotud mitmekülgsete liikumisoskuste, kehaliste võimetega seotud õpitulemuste ja tervisega. Olulisel kohal on ka psühholoogilised õpitulemused ja vaimne tervis ning sotsiaalsed, kognitiivsed ja elustiili-õpitulemused (Henno jt, 2022: 25).

Soomes viidi õppekava reform läbi juba 2016. aastal. Reformi põhieesmärk oli mõjutada õpilaste heaolu, toetades nende füüsilist, sotsiaalset ja psühholoogilist võimekust ning positiivset kehakuvandit (Salin ja Huhtiniemi, 2018). Alapeatükis 1.1 viidatud HBSC 2021-2022 uuringu järgi on Soome kooliõpilaste kehalise aktiivsuse näitaja Eesti õpilaste omast ligi kaks korda suurem (Haav, 2020: 39). Võib arvata, et Soome õppekava reform ja õpilaste liikumisaktiivsus on omavahel seotud.

Kehaline kasvatus soovitakse muuta terviklikuks tervisliku elustiili õppeaineks, mille kaudu saavad õpilased oskused tulevaseks aktiivseks eluks, millele aitavad kaasa teadmised tervisliku toitumise ja eluviiside kohta. Õppeaines pööratakse tähelepanu sisemisele motivatsioonile tegutsemiseks, enesehinnangule, ärevuse ja stressiga toimetulekule, enesekindlusele, lootustele ja optimismile (Henno jt, 2022: 25-26).

Kehalise kasvatuse õppekava uuendamisele Eestis pani aluse Eesti Spordipoliitika põhialused aastani 2030 (Eesti spordipoliitika põhialused, 2015). Liikumisõpetuse kontseptsiooni koostamine ning uue ainekava väljatöötamine algas 2017. aastal, toimus töö erinevate huvigruppidega, ainekavade seminaride korraldamine, teavitustöö ja koolituste korraldamine. Vabariigi valitsus võttis uuendatud Põhikooli riikliku õppekava vastu 2023. aasta 23. veebruaril. 2024/2025. õppeaasta alguseks peavad koolide ainekavad olema uuendatud vastavalt uuele õppekavale (Muutused, i.a). Õppekava muudatuse protsessis tegi suure uuenduskuuri läbi kehalise kasvatuse ainekava, milles rakendatakse liikumisõpetuse põhimõtteid.

1.4 Liikumisõpetuse põhimõtetest lähtuva kehalise kasvatuse ainekava

1.4.1 Ainevaldkonna kirjeldus ja ainekava muutused

Põhikooli riikliku õppekava ainevaldkonna “Kehaline kasvatus” kirjeldus ütleb, et “Liikumisõpetuse põhimõtetest lähtuva kehalise kasvatuse õppe kaudu aidatakse põhikoolis kaasa terve ja liikuva inimese kujunemisele ning tekitatakse seosed koolis õpitu ja selle kasutamise võimaluste vahel vabal ajal, st väljaspool kooli. Liikumispädevust kujundatakse kõigis kooliastmeis taotletavate õpitulemuste kaudu viies liikumisvaldkonnas: liikumisoskused, tervis ja

kehalised võimed, kehaline aktiivsus, liikumine ja kultuur ning vaimne ja kehaline tasakaal” (Põhikooli... Lisa 2, 2011).

Õppekava järgi jagunevad liikumisoskused neljaks oskuste alarühmaks, mis kujunevad erinevate liikumisviiside rakendamise kaudu (vt joonis 2).

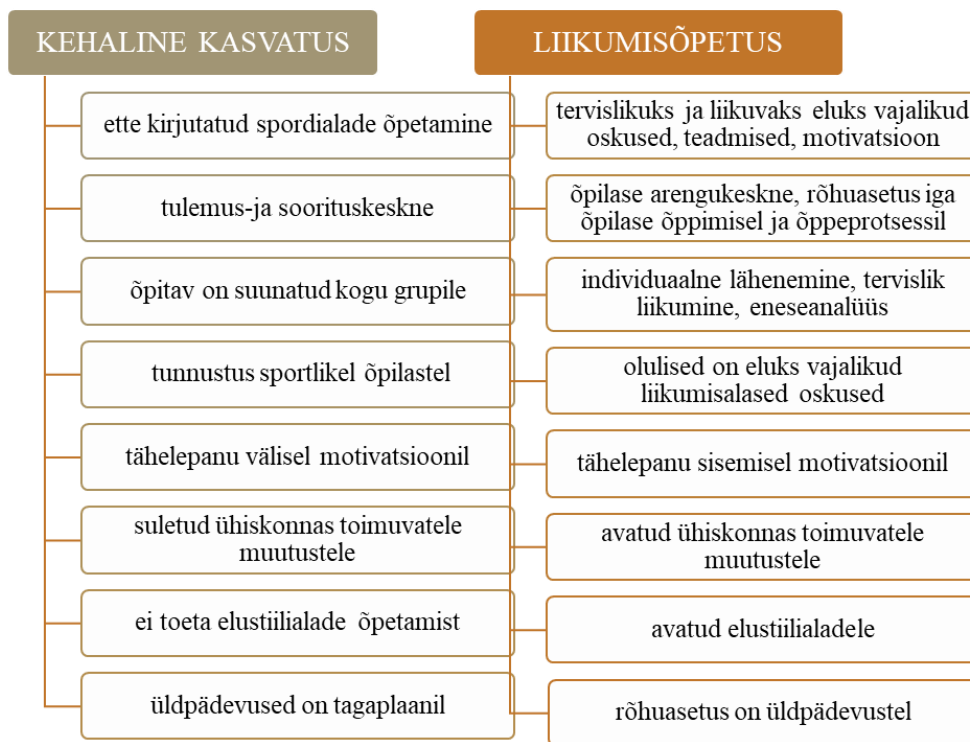

Joonis 2 Liikumisoskused kehalises kasvatuses (Allikas: Põhikooli... Lisa 2, 2011)

Õppekava näeb ette, et liikumisoskusi kujundatakse läbivalt kõikide kooliastmete jooksul ning õpitud oskuste kasutamist seostatakse tegevustega väljaspool kehalise kasvatuses õppetundi (Põhikooli... Lisa 2, 2011).

Eelmise õppekava kehalise kasvatuses ainekavas toimus ette kirjutatud spordialade õpetamine ning hindamine oli tulemus- ja soorituskeskne. Liikumisõpetuses on hindamise ja tagasisidestamise aluseks individuaalselt iga õpilase õppimine ja õppeprotsess. Hindamisel kasutatakse erinevaid meetodeid ja hindamisvahendeid, mis motiveeriks õpilasi rohkem liikuma. Tagasiside andmist toetab maatriksite kasutamine, kus on ära toodud kõigi valdkondade taotletavad õpitulemused (Hindamine, i.a).

Kui kehaline kasvatus ei toetanud elustiilialade õpetamist ning üldpädevused olid jäänud tagaplaanile, siis liikumisõpetus on avatud ühiskonnas toimuvatele muutustele ja elustiilialadele ning olulisel kohal on üldpädevused (Muutused, i.a). Peamised muutused võrreldes eelmise õppekavaga on toodud joonisel 3.

Joonis 3 Kehalise kasvatusaainekava muutused üleminekul liikumisõpetuse põhimõtetele (Allikas: Muutused, i.a)

Seega ainekava muutus hõlmab nii oskuste, teadmiste, hoiakute kui ka sisemise motivatsiooni kujundamist ja need on kõik võrdse tähtsusega.

1.4.2 Õpetaja roll õppekava muudatuste elluviimisel

Õppekava muudatuste elluviimisel on võtmeroll õpetajal. Haridusvaldkonna arengukavas 2021-2035 on strateegilistes eesmärkides välja toodud, et “õpetaja on tulevikus üha enam õppija toetaja ja mentor ning ka väärtuskasvataja, kes kujundab teadlikult õppija hoiakuid ja toetab ennastjuhtiva õppija kujunemist” (Haridusvaldkonna..., 2021: 18). Õpetaja peaks kujundama õpilasele õpikeskkonna, mis vastab parimal võimalikul moel areneva õpilase omadustele. Õpikeskkonna loomisel tuleks arvestada nii õpilase hetketaseme kui ka tema arengupotentsiaaliga (Toomela, 2015: 29). Kui õpetaja ei arvesta õpilase kui indiviidi vaatepunkti, võib tema loodud käitumiskeskond olla õpilase arengut mittetoetav või aidata kaasa isegi taandarengule (Toomela, 2015: 23). Õppemeetodid on pidevas arengus, samas on paljud praegused õpetajad saanud hariduse, teadmised ja hoiakud teistsuguses keskkonnas toimetamiseks. Õpetaja ülesanne on aga õpetada õpilasi hakkama saada homses maailmas ning ilse maailma meetodid tuleks üle vaadata ja neis teha inventuur, mida jätta, mis sobib tänases kontekstis (Toomela, 2015: 30).

Madli Keskoja on enda magistritöös uurinud seoseid õpetaja käitumise ja õpilaste hoiakute vahel. Uuring näitas, et õpilastele mõjub negatiivselt kehalise kasvatuses õpetaja tingimuslik negatiivne hoolimine, kontrolliv kiitmine, hirmutamine ning ülemäärane isiklik kontroll. Selgus, et poisid mõjutab õpetaja kontrolliv käitumine rohkem kui tüdrukuid, poisid tajusid seda tunduvalt kõrgemalt (Keskoja, 2014: 32). Uuringu tulemusel saab väita, et õpetaja autonoomsust toetava käitumise tajumine on positiivses seoses õpilaste tunni naudinguga ja kasulikkusega seotud hoiakutega. Seega, õpilaste hoiakud kehalise kasvatuses tundide osas on positiivsemad, kui õpetaja toetab oma käitumisega nende autonoomsust (Keskoja, 2014: 34).

Õpetajate ja õpilaste vastastikune usaldus on hea eeldus positiivsete suhete loomisel ja õpilaste mõjutamisel. IEA (*International Association for Evaluation of Educational Achievement*) 2022. aasta rahvusvahelise kodanikuhariduse uuringu (ICCS 2022) Eesti tulemused näitasid, et õpilaste usaldus õpetajate vastu pigem suur (60%) ning Eesti õpilased peavad koolikeskkonda ja suhteid õpetajatega heaks. Samas usub 69% noortest, et õpetajaid huvitab nende heaolu (Ümarik jt, 2023), niisiis võib õpetajatel olla tänu usalduslikele suhetele küllaltki suur mõju õpilaste käitumis- ja liikumisharjumuste kujundamisel.

Õppekava eesmärke viivad otseselt ellu õpetajad oma igapäevase tööga õppetundide läbiviimisel ning oluline on nende arusaam, miks peaks harjumuspäraselt ja sisse töötatud süsteemi muutma. Uuenduste osas on õpetajatel tihti vastakad tunded ning kõik õpetajad ei pruugi nendega kaasa minna ning nad võivad avaldada isegi muudatustele vastupanu. Peamine põhjus võib olla muudatuste vajaduse mittemõistmine, sest õpetaja võib arvata, et muudatustega tegelemine ei ole tema töö. Niisugune olukord võib tekkida, kui õpetajaid ei ole kaasatud otsustusprotsessidesse või on neil vähene ettevalmistus muudatuste läbiviimiseks. OECD uuringud näitavad, et umbes 30% koolide juhid on õpilaste õpitulemuste saavutamise peamise takistusena nimetanud õpetajate vastupanu muudatustele. Eesti ja Soome on selles võrdluses samuti 30% lähedal, jäädes natuke alla OECD keskmisele. Näiteks Lätis ja Leedus on võrdluseks vaid 10% koolijuhitidest arvanud, et õppekavade muudatuste elluviimist takistab õpetajate vastupanu (Henno jt, 2021: 18). Niisiis on üheks oluliseks võtmeküsimuseks muudatuste rakendamisel õpetajate teadlikkuse suurendamine, toetamine ja motiveerimine. Siin on oma roll nii koolijuhil kui koolivälistel institutsioonidel, kuidas info õpetajateni viiakse ning kuidas kommunikeeritakse muudatuste vajadust, sisu ja eesmärke.

1.4.3 Õppekavade arendamine ja kommunikatsioon

Cerimagic ja Hasan (2018: 9) on uurinud organisatsiooniliste muudatuste juhtimist Austraalia kõrgkooli õppekava muutmise projektis ja analüüsinud selle protsessi inimfaktoreid. Nad jõudsid järeldusele, et õppekava muudatuste saavutamisel on ühed kõige olulisemad tegurid selge suhtlus ning töötajate kaasamine ja mõjuvõimu suurendamine. Kui huvirühmadega laialdaselt ei konsulteerida ja ei kaasata ning neil ei lasta kaasa rääkida, otsuseid langetada ja nende tagasisidet kuulata, pole õppekava muudatused võimalikud. Seega on oluline uuenduste elluviimisel õpetajate laialdane kaasamine ja kommunikatsioon.

Haridussüsteemis toimub kommunikatsioon kolmel omavahel seotud tasandil:

- makrotasandil töötatakse välja riiklik plaan ja teostatakse riiklikke poliitikaid;
- mesotasandil jälgitakse riikliku poliitika elluviimist praktikas;
- mikrotasandil on koolid ja kogukonnad, kes viivad hariduspoliitikat ellu (Hunt, 2007: 3).

Mari-Liis Tikerperi (2020) on pakkunud välja võimalused, kuidas info haridusvaldkonnas liikuda võiks. Ta pakub välja, et valitsuse tasandil tuleks kokku leppida kindel kõneisik, sõnavalik ja kanalid, kuidas info üldhariduse kohta liigub teistesse institutsioonidesse. Sõnumid koolidele peavad olema selged ja arusaadavad. Koolid on üldjuhul lõppruumid, kus tuleb vastu võtta riigi tasandil tehtud otsused. Poliitika on suunatud ülevalt alla, kuid kooli tasandil on võimalik rakendamise etapis otsuseid ümber tõlgendada mitmel viisil. Poliitika ja koolituste puudumine vähendab tõenäosust, et otsused viiakse praktikas ellu sobival viisil (Hunt, 2007: 20).

Sõnumit hinnatakse tavaliselt info sisu järgi, kas see annab juurde uut informatsiooni või vähendab määramatust. Oluline on, et tekiks seosed teadaoleva info ja ettemääramatu vahel, sest teabele annab väärtuse just mitteteadaolev komponent (Kõuts-Klemm ja Korts, 2010: 12). Tõhus teabevahetus ametlikes haridussüsteemides peab toimuma erinevatel tasanditel ja hõlmama erinevaid osalejate rühmi, olenevalt edastatavatest sõnumitest ja ideedest (Hunt, 2007: 3).

Maria Erss (2018) on uurinud gümnaasiumiõpetajate arusaama õppekava autonoomias ja süsteemi kontrolli all olemise kogemustest. Tema uurimusest tuli välja, et Eesti õpetajad suhtusid oma õppekavasse palju skeptilisemalt, kui uuringus osalenud Soome ja Saksamaa õpetajad, näidates üles introjekteeritud motivatsiooni, mis viitab sellele, et õppekava ideid ei ole tegelikult arvesse võetud või on need leidnud heakskiitu vaid osaliselt. Erssi uurimusest tuli välja, et ükski Eesti õpetajatest ei tajunud õppekava osas täielikku autonoomia puudumist või teisisõnu totaalselt väljastpoolt suunatud motivatsiooni.

Lisaks koolide informeerimisele on tähtis uuenduste tutvustamine laiemale avalikkusele. Meedium on mitmekihiline, võttes enda alla väikse osa auditooriumist. Kommunikatsioon toimib võrgustikuliselt, mis omakorda sõltub massimeediast (Hunt, 2007: 21). Näiteks raadiot ja televisiooni saab harivate sõnumite edastamiseks kasutada mitmel viisil, kui pakkuda kuulajatele erinevaid võimalusi ja ettepanekuid probleemide lahendamise kohta. Tähele on, et haridusprobleemidele keskendutakse vähem kui näiteks terviseprobleemidele (Hunt, 2007: 21). Täht (2017: 53) on toonud välja, et avaliku kommunikatsiooni protsessis, mis toimub seoses kehalise kasvatusaainekava muutusega, saab eristada järgnevat huvipooli: kehalise kasvatusaainekava õpetajad, lapsevanemad, tervisespetsialistid, ministriumid ja maavalitsused, koolide ja ülikoolide esindajad, sportlased ja spordialaliitude esindajad.

Õppekava ja selle muudatuste kohta on võimalik leida infot Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehelt, Liikuma Kutsuva Kooli kodulehelt ja Liikumisõpetuse kodulehelt. Haridus- ja Teadusministeerium on veebi teel läbi viinud infotunde, mis on ka järelvaadatavad. Erinevaid artikleid on ilmunud Õpetajate Lehes ja Postimehes.

Igasuguste muudatuste, ka õppekava muudatuste juhtimisel on olulisel kohal selged sõnumid, plaan, vastutajad ja laialdane kaasamine erineval tasandil.

1.5 Liikumisaktiivsuse ja spordi seos maskuliinsuse kuvandiga

Kehaline kasvatus on olnud traditsiooniliselt siiani soopõhine õppeaine, eraldi on õppekava järgi moodustatud tüdrukute ja poiste õppegrupe ja õpetatud neid eraldi. Õpetajate isiklikud hoiakud võivad mõjutada traditsioonilisi soorolle või vastupidi, aidata kaasa muutustele (Kütt ja Papp, 2013: 34), seda ka seoses uueneva õppekava rakendamisega.

Sport on olnud valdkond, kus domineerivaks pooleks on olnud mehed ning tihti seostatakse sportimist meheline omadustega. Kuna sport on oma olemuselt võistluslik tegevus, kus on oluline võimekus end füüsiliselt ületada, siis see on seotud ka teatud stereotüüpidega meheliikkusest. Mõiste „hegemooniline maskuliinsus“ on võtnud kasutusse R. W. Connell, mis tähendab tema sõnul eelkõige soorollide praktikate kogumit, mis kehastab teatud ajaperioodil aktsepteeritud patriarhiaadi legitiimsust, tagades meeste domineeriva positsiooni ja naiste allutatuse (Connell, 2005: 77). Nii kohalikul kui ka laialt ühiskondlikul tasandil muutuvad ajas olukorrad, milles maskuliinsused on kujunenud (Connell ja Messerschmidt, 2005: 846), seega ei ole nende tähendused alati samad. Connelli sõnul (2005: 37) püsib spordis, erinevalt teistest sotsiaalsetest institutsioonidest, sooline segregatsioon ja see tugevdab hegemoonset meheliikkust. Ta viitab, et koolides läbi viidud uuringud toovad eredalt esile hegemoonia mustreid, kus meheliikkuse

proovikiviks on sportlik osavus. Connell (1996) väidab, et 1990. aastatel oli koolide kultuurielus kõrgetasemeline poiste sport märgatavalt olulisem kui tüdrukute sport ning kehalise kasvatus õpetajate töökultuur keskendus tavapärasele mehelikkusele.

Hegemooniline mehelikkus ei pruugi olla poiste ja meeste igapäevaelus kõige tavalisem muster, pigem toimib hegemoonia osaliselt maskuliinsuse eeskujude, näiteks professionaalsete sportlaste kaudu. See võib väljenduda ka autoriteetsete sümbolitena, hoolimata asjaolust, et enamik mehi ja poisse neile täielikult ei vasta (Connell ja Messerschmidt, 2005: 846). Sport, mis oli kunagi vahend naiste tegevuse marginaliseerimiseks ja mehelikkuse tüüpilise vormi kinnistamiseks, on tänaseks muutunud vastuoluliseks ruumiks meeste identiteedi kujunemisel. See on dialektiline protsess, kus sport mõjutab soolisi identiteete, samas kui identiteedid ise mõjutavad omakorda sporti (Spallacci, 2020). Sportlased kui mehelikkuse eeskujud võivad mõjutada oluliselt nii noori kui ka täiskasvanuid, sest spordi pühaliku seisundi kaotamine on toonud spordimaailma ja sportlased igapäevaelule lähemale, eriti tarbimise ja eneseesitluse kontekstis. Spallacci (2020) märgib, et tarbimiskiusatused on ahvatlevad ning nende võlule vastu seista võib olla keeruline. Jon Swain (2003) jõudis oma uurimuses, kuidas poiste kehasid kasutatakse formaalses koolikultuuris ja mitteametlikes eakaaslaste suhtluses, järeldusele, et poisid kasutavad oma keha enda mehelikkuse konstrueerimiseks ning eakaaslaste grupis staatuse saamiseks ja kehtestamiseks. White ja Hobson (2015) viitavad Prongeri 1990. aastal tehtud uurimusele, kus ta väidab, et kehalist kasvatust ja sporti on traditsiooniliselt määratletud ja mõistetud kui keskkondi, mis eelistavad heteroseksuaalseid maskuliinseid mehi. 20. sajandil arendati spordi kaudu konservatiivset ja traditsioonilist maskuliinset ideoloogiat, mis põhineb stoilisusel, distsiplineerimisel, võistlemisel, misogüünial ja homofoobsusel. Kehalise kasvatus õpetaja oli sageli eesliini töötaja, kes korraldas ja edastas sporti massidele, eriti nendele noortele, kes polnud tingimata motiveeritud väljaspool koolikeskkonda spordiga tegelema. White ja Hobson viitavad Andersoni 2005 ja Clarke 1998 uurimustele, mis toovad välja, et suletud ahela protsessi kaudu osalevad meessoost kehalise kasvatus õpetajad sageli spordi hüpermaskuliinsetes rituaalides, mida nad taastoodavad ja jõustavad oma kehalise kasvatus tundides. Berga ja Lahelma (2010: 38) jõudsid sarnasele järeldusele, uurides soolisi protsesse Soome koolide kehalise kasvatus valdkonnas. Mitmed uuritavad õpetajad arvasid, et poistele on vaja meesõpetajat ja mehe eeskujut. Mehe eeskujut on selgesõnaliselt füüsilise kapitaliga keha mudel ja seda peetakse millekski, mis võib olla ainult meestel, olenemata nende kehade vanusest või seisundist.

Kuivõrd on maskuliinsus Eesti koolide kehalises kasvatuses ja spordis esindatud, ei ole Eestis uuritud. Priit Pullerits (2014) paiskas Eesti ajakirjandusse mõiste “lödipükslus” 2014. aastal, kui ta võrdles oma artiklis ida ja lääne poliitiku. Pärast seda on ajakirjanduses ilmunud mitmeid arvamusi, millest võib välja lugeda, et “lödipüks” on mittesportlik mees. Kadri Aavik (2020) on uurinud maskuliinsuse ideaale Eestis ning toonud välja, et „lödipüksluse“ keskne element on ebasportlikkus: mees on lodev ja laisk, vastandina „spordimehele“. Ta toob välja, et sportlikkuse kultiveerimine meeste puhul on üks eelistatuid viise „lödipüksluse“ vältimiseks ja tähtis just poiste kasvatamisel.

Sportliku mehelikkuse 1960.–1970. aastate traditsioonilised soolised stereotüübid, mis tavaliselt seostusid spordiga ja toetasid domineerivat mehelikkust, on muutunud (Spallacci, 2020). Hoolimata spordi suletud ahela protsessist on mehed alates 1990. aastate algusest teinud läbi radikaalse ülemineku noorte sportlaste pehmema ja kaasavama soolise soorituse poole (White ja Hobson, 2015), on muutunud arusaamad selle kohta, millised on meeste vahelised suhted, homoseksuaalsus ning mehelikkus spordis ja kehalises kultuuris (Anderson, 2011).

Muutused spordimaailmas toimuvad, aga väga aeglaselt. Naiste staatus spordi diskursustes on jäänud märkimisväärselt madalamale kui nende meessoost kolleegidel (Hickey, 2008). Seitsme Euroopa Liidu liikmesriigi andmete põhjal on selgunud, et ainult 20–30% kõigist Euroopa sporditreeneritest on naised. Naistreenereid on rohkem spordialadel, kus enamik sportlasi on naised, nagu näiteks tants, võimlemine, iluuisutamine ja ratsutamine. Naistreenereid töötavad peamiselt naiste, noorte ja lastega, kes võistlevad kohalikel ja piirkondlikel võistlustel. Spordi valdkonnas töötab üldiselt rohkem mehi kui naisi. EIGE soolise statistika andmebaasi kohaselt perioodil 2012–2014 meeste tööhõive määr spordis suurenes, kuid naiste tööhõive määr Euroopa tasandil vähenes (Sooline võrdõiguslikkus..., i.a).

1.6 Uurimisküsimused

Kehaline kasvatus on muutumas liikumisõpetuseks ehk terviklikuks tervisliku elustiili õppeaineks, mis annab õpilastele oskused aktiivseks eluks ning teadmised toitumise ja eluviiside kohta. Siiani on oluliseks olnud normatiivid ja tulemused ning muudatus nõuab arusaamist, mida uue õppekava muudatused endas sisaldavad. Kehalise kasvatusõpetajatel on suur vastutus õpilaste motiveerimisel ja teadmiste edastamisel selleks, et iga õpilane oleks huvitatud enda isiklikust kehalisest kirjaoskusest. Siiani ei ole uuritud kehalise kasvatusõpetajate valmisolekut ja arvamusi kehalise kasvatusõpetuse ainekava suhtes. Kuna sportimist on ajalooliselt seostatud maskuliinsuse ja

saavutusvajadusega ning siiani on olnud tegemist soopõhise õppeainega, on oluline uurida, millised on meesõpetajate hoiakud ja valmisolek uue õppekava elluviimisel.

Käesoleva töö eesmärgiks on välja selgitada, millised on uuringus osalenud meesõpetajate arvamused ja hoiakud seoses uue kehalise kasvatuse ainekavaga ja kuidas on kommunikatsioon nende teadmisi mõjutanud.

Töö eesmärkidest ja teoreetilisest osast lähtuvalt on bakalaureusetöö uurimisküsimused järgnevad:

- Milline on kehalise kasvatuse meesõpetajate valmisolek liikumisõpetuse ainekava rakendamiseks?
- Millised on õpetajate arusaamad uue õppekavaga seotud muudatustest?
- Milliseid infokanaleid õpetajad kasutavad ja peavad oluliseks uue õppekavaga tutvumisel?
- Kuidas kirjeldavad intervjueritud meesõpetajad kehalise kasvatuse ja maskuliinsuse seoseid?

2. METOODIKA

Bakalaureusetöö käigus viisin läbi empiirilise uuringu, tegemist on kvalitatiivse uurimistööga. Kvalitatiivse uurimistöö eesmärk on kirjeldada ja seletada sotsiaalset tegelikkust inimeste individuaalsete tõlgenduste abil (Õunapuu, 2014: 56). Käesolevas peatükis annan ülevaate bakalaureusetöö andmekogumismeetoditest, valimi moodustamisest ja analüüsimetoditest.

2.1 Kasutatavad andmekogumismeetodid

Andmete kogumiseks kasutasin poolstruktureeritud intervjuud. Suurimaks intervjuude eeliseks teiste andmekogumismeetoditega võrreldes peetakse paindlikkust, sest on võimalus reguleerida andmete kogumist vastavalt olukorrale ja vastajale (Hirsjärvi jt, 2007: 192). Standardiseerimine on vajalik intervjuu alustamiseks. Standarditud intervjuu algab kavakindlalt, kuid kulgeb edasi avatult, tulenevalt olukorrast (Õunapuu, 2014: 171-172) ning poolstruktureeritud intervjuu kasutamine annab võimaluse intervjuu käigus muuta küsimuste järjekorda ja küsida juurde täpsustavaid küsimusi (Lepik jt, 2014).

Antud töös kasutan uurimisinstrumentina intervjuu kava. Intervjuu kava koostasid lähtuvalt uurimistöö eesmärgist ja uurimisküsimustest. Intervjuu kava koosneb kolmest küsimuste ploki. Kava algab sissejuhatava ploki, kus on soojenduseks kaks üldist küsimust. Esimeses ploki on küsimused liikumisõpetuse kohta, kus soovisin teada, mida arvavad õpetajad uuenenud kehalise kasvatusainekavast. Teise ploki küsimused uurivad õpetajate endi hinnanguid nende teadmiste ja oskuste kohta ainekava osas. Kolmandas ploki on küsimused, mille kaudu on võimalik saada teavet õpetajate hoiakute kohta sportimise ja mehelikkuse vahelistest seostest. Intervjuu kava lõpeb kokkuvõtivate ning õpetaja tausta kohta käivate küsimustega. Intervjuu kava koostamisel toetusin kirjanduse ülevaatele ning uurimisküsimustele.

Usaldusväarsuse suurendamiseks tegin bakalaureusetöö alguses prooviintervjuu, mille eesmärgiks oli testida küsimuste arusaadavust, kontrollida, kas kasutatavate küsimuste abiga on võimalik saada uurimuse läbiviimiseks vajalikke andmeid ning vajadusel teha intervjuu kavas muudatusi. Peale proovi intervjuud viisin sisse paar muudatust küsimuste sõnastuses. Kuna prooviintervjuu õnnestus ja olulisi muudatusi sisse ma ei viinud, arvasin prooviintervjuu põhiintervjuude hulka.

2.2 Valim

Uurimistöö metoodikas on olulise tähtsusega sihtgrupi ehk populatsiooni ja valimi kindlaks tegemine. Kuna väga suur objektide hulk teeb uurimise kulukaks ja keerukaks, saab koguhulga

asemel uurida ja analüüsida väiksemat alamhulka, ehk moodustada valim (Õunapuu, 2014: 137-139). Valimi suurus on kvalitatiivse uuringu puhul piisav, kui selle abil leitakse vastused uurimisküsimustele (Laherand, 2008: 67).

Valimi moodustamisel kasutasin eesmärgipärast valimit ehk moodustasin valimi kindlate kriteeriumite alusel (Õunapuu, 2014). Valimi moodustamisel oli oluline, et intervjueeritav on meessoost ning töötab kehalise kasvatusel/liikumisõpetajana Lõuna-Eesti üldhariduskoolis. Koolide kodulehtede otsinguks kasutasin riigiportaali eesti.ee (Põhikoolid..., i.a).

Eesmärk oli intervjueerida vähemalt kuut õpetajat. Kõigepealt valisin igast Lõuna-Eesti maakonnast välja kaks kooli, kus kooli kodulehe andmetel oli kehalise kasvatusel õpetajaks meesõpetaja. Valikus olid nii suured kui väikesed koolid ning kokku valisin välja 10 õpetajat lootuses, et enamus neist vastab autori kirjadele.

Saatsin õpetajatele e-kirjad, milles selgitasin töö eesmärgi ning küsisin nõusolekut osaleda uuringus ning anda intervjuu. Kuna vastuseid kirjadele kohe ei saanud, saatsin mõistliku aja pärast kõigile korduskirja. Kui korduskirjadele ka vastuseid ei laekunud, valisin algsete kriteeriumite alusel välja uued õpetajad, kes said sama sisuga kirjad. Kokku saatsin e-kirjad 34 õpetajale, vastused laekusid üheksalt õpetajalt, kellest seitse nõustusid andma intervjuud suuliselt, üks kirjalikult ning ühelt õpetajalt sain vastuse, et ta tunneb ennast sellel teemal praegu veel ebakindlalt ja ei ole valmis intervjuud andma.

Intervjueerisin kaheksat õpetajat ajavahemikus 21. märts kuni 9. aprill, kellest kuuega tegin intervjuu Zoomis, ühega silmast silma ning ühega kirjalikult. Intervjuud kestsid sõltuvalt intervjueeritavast 18 kuni 56 minutit. Järgisin oma töös Hea teadustava (Eessalu jt, 2017) põhimõtteid. Nii e-kirjas kui intervjuu alguses tutvustasin intervjueeritavatele uurimistöö eesmärgi ja andsin lühiülevaate, milleks kogutavaid andmeid kasutatakse. Seejärel küsisin nõusolekut salvestamiseks ning selgitasin, kes andmetele ligi pääsevad ja kaua neid hoitakse. Selgitasin, kuidas on minu poolt tagatud osalejate konfidentsiaalsus ja privaatsus ning kinnitasin, et kogutud andmeid kasutan vaid uurimuslikul eesmärgil.

2.3 Kasutatavad analüüsimeetodid

Uurimistöös kogutud andmete analüüsimiseks kasutasin kvalitatiivset induktiivset sisuanalüüsi. Kvalitatiivse sisuanalüüsi uuring keskendub eelkõige teksti sisule või kontekstilisele tähendusele, kus sarnase tähendusega tekstiosad viiakse vastavate kategooriate alla (Laherand, 2008: 290).

Kvalitatiivne sisuanalüüs annab võimaluse keskenduda olulistele tähendustele, näha küsitletavate mõtteavalduste terviklikku mustrit või struktuuri (Kalmus jt, 2015).

Peamiseks puuduseks võib antud meetodi puhul pidada seda, et kvalitatiivne sisuanalüüs annab uurijale võimaluse valikulise tõendusmaterjali kogumiseks, mis võib toimuda mitteteadlikult uurijale soovitud hüpoteeside kinnitamiseks (Kalmus jt, 2015). Sellise riski minimeerimiseks on oluline järgida metoodikat ja enesekriitiliselt hinnata, kas koostatud analüüs on objektiivne.

Salvestasin kõik intervjuud ja kohe pärast salvestamist transkribeerisin. Transkribeerimisel kasutasin Helipoisi programmi (Helipoiss, i.a). Seejärel kuulasin kõik intervjuud veelkord üle ning tegin vajalikud parandused. Transkriptsioonide põhjal viisin läbi kvalitatiivse sisuanalüüsi, mille tegemisel kasutasin avatud kodeerimist. Andmete analüüsimisel pöörasin lisaks sõnastatud teemadele tähelepanu ka sellele, mis oli intervjuueeritavate jaoks oluline ja mida nad pidasid selle teemaga seoses oluliseks rääkida. Kodeerimisel lugesin tekstid mitu korda läbi ning märkisin ära olulised tekstilõigud ja sõnad ning andsin neile koodi. Järgnes koodide kategooriatesse jagamine ja rühmitamine sarnasuse alusel (vt lisa 2). Analüüsiteksti põhiosas esitan analüütilised üldistused ning tekstilised näited, teemade juures toon välja tsitaate, mis väljendavad intervjuueeritute olulisi ja tähenduslikke mõttekäike.

3. TULEMUSED

Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada, millised on uuringus osalenud meesõpetajate arvamused ja hoiakud seoses uue kehalise kasvatuse ainekavaga ja kuidas on kommunikatsioon nende teadmisi mõjutanud. Käesolevas peatükis leian vastused uurimisküsimustele, analüüsin intervjuueeritavate vastuseid ning toon tsitaatidena kinnitavaid näiteid intervjuueeritud õpetajate vastustest. Alapeatükid vastavad bakalaureusetöö uurimisküsimustele. Intervjuueeritavatele on antud koodid, mis on märgitud tsitaatide juurde. Tekste on toimetatud minimaalselt, välja on jäetud sõnakordused. Tsitaadid on markeeritud kursiivkirjas, sümbol /.../ näitab vahele jäetud ebaolulist lause osa.

3.1 Kehalise kasvatuse meesõpetajate valmisolek liikumisõpetuse ainekava rakendamiseks

Alapeatükis uurin, kuivõrd on õpetajad valmis uue õppekavaga töötama, millised on nende teadmised ja oskused ning kuivõrd oluliseks peavad nad osalemist uue ainekavaga seotud koolitustel.

3.1.1 Õpetajate teadlikkus liikumisõpetuse ainekava sisust

Andmeanalüüsi käigus jagunesid küsimuse alla *Kuidas te ise tunnete, kui palju te olete kursis liikumisõpetuse ainekavaga?* õpetajate positsioonid kaheks: need, kes on õppekavaga kursis ja valmis rakendama ning need, kes ei ole õppekavaga hästi kursis ja ei ole veel valmis rakendama.

Uue liikumisõpetuse ainekavaga on enda hinnangul enamik õpetajaid kursis ja mitmete õpetajate sõnul on nad liikumisõpetuse põhimõtteid juba õppetöös rakendanud. Õppekavaga kursis olevad õpetajad on kas osalenud koolitustel või tutvunud iseseisvalt õppekavaga. Räägiti, et ainekavaga tutvumisel on saadud mõtteid ja ideid, mida on juba ka tundides rakendatud.

#INT 1 *Eks ma olen kursis jah, et ma olen teda mitu korda läbi lugenud, sirvinud, et seal mingisuguseid ütleme, mõtteid, ideid saanud ja osasid asju nagu juba ikkagi rakendanud ka.*

Avaldati arvamust, et uus ainekava on sisuliselt sama sellega, mida on siiani õpetatud. Leiti, et põhimõtted on üldiselt ikka samad ehk saada noori rohkem liikuma. Osade õpetajate sõnul on nende eesmärgiks kogu aeg olnud, et lastel ja noortel tekiks iseseisev liikumisharrastus, kus nad leiaksid endale meeldiva ala, millega kaks-kolm korda nädalas väljaspool kooli tegeleda.

Väga heaks enda teadmisi keegi ei hinnanud, sest kõigis koolides on käimas õppekava muutmise protsess, osades on sellega alles alustatud. Räägiti, et muutustega ollakse kursis, kuid mitte väga

hästi, kuna enda kooli õppekava pole veel valmis. Õpetajate sõnul algas kooli õppekavaga tegelemine nii, et koos võeti lahti riiklik õppekava ning hakati selle järgi vaatama, mis muutub. Mitmed aastad tagasi ülikooli lõpetanud õpetajate hinnangul oli õpingute ajal uue ainekavaga töötamist palju ning enda teadmisi hinnati seetõttu heaks. Õpetajad, kes õppekava sisuliste muutustega kursis ei ole, rääkisid, et ollakse nii kursis, kui olema peab ja põhiliste asjadega ollakse tuttav, sest teatakse inimesi, kes sellega tegelevad. Leiti, et õpetaja enda töös väga palju ei muutu peale selle, et tahetakse rakendada kujundavat hindamist ning et kooli õppekavasse jäävad alles traditsioonilised spordialad. Mõni õpetaja oli veendunud, et liikumisõpetuse tunnis tuleb ikka pingutada, see tähendab, et tunnis joostakse, mitte ei jalutata.

#INT 7 Et muudes mõttes nagu, ega jääb ikkagi meil on traditsioonilised spordialad, et kui me mõtleme seda, et nagu mina ei lähe lastega metsa jalutama, et ei, me jookseme kindlasti, jookseme, mitte ei jaluta, et see jalutamine ja ma olen nagu öelnud ka, et et jalutada võid seal lonkida nagu koolist koju pärast tunde. Aga kui meil on kehalise tund, vahet ei ole, on liikumisõpetuse tund, siis siin me ikkagi nagu pingutame, ka pingutus käib nagu asja juurde.

Intervjuude käigus selgus, et kõik õpetajad ei ole veel õppekava muudatustega hästi kursis, teatakse, et muutused tulevad, kuid ise ei ole otseselt sellega veel tegelema. Seda, et õpetajad ei ole ainekava muudatustega veel hästi kursis, kinnitab ühe õpetaja vastus minu saadetud kirjale, kus ta kirjutas, et tunneb ennast sellel teemal ebakindlalt, sest viimastel aastatel ei ole õpetajatele eriti infot jagatud.

Intervjuueeritavate vastuste põhjal saab öelda, et õpetajad end just väga kindlalt ei tunne ja kõik väga põhjalikult uue ainekavaga tutvunud ei ole. Enda sõnul on õpetajad justkui kursis, aga kui räägiti õppekava muudatustest sisuliselt, siis kõiki keskseid ideid sealt välja ei toodud. Leiti, et uue ainekava põhimõtted on sarnased ehk soov on saada noori rohkem liikuma. Samas märgiti, et uuele õppekavale üleminekuks on võtnud palju aega.

3.1.2 Õpetajate osalemine uue ainekava koolitustel

Andmeanalüüsi käigus moodustasid küsimuse *Kas olete läbinud uue õppekava koolitusi?* alla kaks kategooriat: õpetajad, kes on läbinud uue ainekava koolitusi ja õpetajad, kes ei ole läbinud uue ainekava koolitusi.

Uuritavatest õpetajatest on koolitustel käinud kolm õpetajat, teised vastasid, et ei ole käinud. Põhjuseid, miks koolitustel ei osaleta, oli mitmeid. Osade õpetajate sõnul ei tunne nad vajadust koolituste järgi, nimetati ennast ka passiivseks selles osas. Oldi teadlikud koolitusvõimalustest,

mida oleks saanud kasutada, kui huvi oleks olemas. Räägiti, et tulemas on suvekursus, kus sellest räägitakse ja oldi valmis seal osalema. Mõni õpetaja teadis, et uue ainekava tutvustusi on saanud jälgida Zoomi teel ning räägiti, et koolitusi on vaadatud veebis. Mõni aeg tagasi ülikooli lõpetanud või praegu magistriõppes õppivad õpetajad ei ole pidanud vajalikuks koolitustel osaleda. Toodi välja, et magistriõppes oli erinevad selle teemalisi loenguid, mida viisid läbi samad lektorid, kes koolitusi teevad ning värskelt lõpetanud leidsid, et koolitused ei anna neile midagi uut juurde.

#INT 1 Koolitustel otseselt käinud ei ole, aga magistriõppes meil oli nagu erinevaid tunde selleteemalisi ja needsamad lektoreid, kes seal nagu neid tunde läbi viisid, et need on siis koolitusi ka läbi viinud.

Osad õpetajad vastasid, et nad ei teagi, et oleks uue õppekava koolitusi korraldatud, eriti viimase poole aasta jooksul. Lisaks arvati, et koolitused on olnud pigem õppekava üldosa kohta. Kui koolist üks õpetaja on osalenud koolitustel, siis teine õpetaja koolitusel osalemist vajalikuks ei pea.

#INT 4 Koolitused on olnud niisugused noh nagu üldosa kohta. Aga niimoodi mina ei ole, teine õpetaja käis kuskil, olid mingid kursused.

Lisaküsimusena küsisin, mida koolitused on õpetajatele juurde andnud. Vastati näiteks, et juurde on need andnud paindlikkust ja arendanud õpetaja loovust, samas ka oskust õpilaste suuremaks kaasamiseks õppeprotsessi. Räägiti, et koolitustel on alati tore käia, kuna kokku tulevad inimesed erinevatest koolidest, kellega saab mõtteid vahetada. Seal toimuvad diskussioonid tekitavad kõneainet, millega saab tagasi minna enda kooli ja arutada kolleegidega, kuidas mujal asju tehakse. Selle põhjal saab arutada ja anda erinevaid sisendeid ning nii võib jõuda hoopis selleni, et tehakse asju kolmandat moodi ehk mingid asjad kohandatakse enda keskkonnale sobivaks. Arvati, et koolitustel käimine on mõttemaailma värskendav.

#INT 7 Et tekib selline nagu diskussioon. Ja need diskussioonid on alati selles mõttes vähemalt tekitavad sellist kõneainet, et siis saad tulla nagu oma keskkonda tagasi, siis arutad, et kuule, näed, seal tehakse niimoodi neid asju, et kas me võiks ka teha niimoodi, siis võib-olla teised annavad mingit oma sisendit, selles arutatakse, jõutakse lõpuks kokku kokkuleppele, et võib-olla me teeme hoopis kolmandat moodi natuke võtame sealt kuskilt kellegi pealt midagi.

Intervjueeritavate vastuste põhjal saab öelda, et info uue ainekavaga seotud koolituste kohta ei ole kõigi õpetajateni jõudnud. Samas ei pea kõik õpetajad üldse vajalikuks koolitustel käia. Koolitustele soovitakse minna siis, kui sealt saab midagi uut ja vajalikku. Õpetajad peavad oluliseks kehalise kasvatuse õpetajate suvekursust, sest arvatakse, et seal jagatakse olulist infot.

3.1.3 Õpetajate teadmised ja oskused liikumisõpetuse rakendamiseks

Andmeanalüüsi käigus moodustusid küsimuse *Kuidas hindate enda praegusi teadmisi ja oskusi uue õppekava rakendamiseks? alla* kaks kategooriat: õpetajad, kes hindasid enda teadmisi heaks ja õpetajad, kes hindasid enda teadmisi keskmisel tasemel olevaks.

Osad õpetajad hindasid enda teadmisi uue õppekava osas heaks, sest nad on läbinud koolitusi või õppinud hiljuti magistriõppes. Mitmed õpetajad ei olnud endas väga kindlad. Vastati, et iseennast on keeruline hinnata või mingid teadmised ja oskused on olemas ning pigem paigutati enda teadmisi keskmisele tasemele. Avaldati arvamust, et suures pildis saadakse kontseptsioonist ja muudatustest aru, kuid leiti, et teadmiste osas on veel arenguruumi. Õpetajad, kes ei ole koolitustel osalenud, arvasid, et info uue õppekava kohta on kättesaadav ning eraldi koolitusi uue õppekava rakendamiseks läbima ei pea. Joonistus välja, et staažikamad õpetajad enda teadmisi kõrgelt ei hinnatud ning nemad olid uue ainekava rakendamise suhtes skeptilisemad. Niisugust hoiakut kinnitab aramus, et uue õppekavaga tuleb lihtsalt hakkama saada, kuna muud varianti ei ole.

#INT 4 *Ma arvan küll jah. Noh peab saama hakkama, sest varianti ei ole. Tõstan käed ja lähen mujale või? Kuna ma ei saa hakkama?*

Õpetajate leiget suhtumist õppekava muutustega kursis olekuks kinnitab nende jutt, et selles aines on olnud juba pikka aega õpetajal omamoodi autonoomia, kus palju asju saab teha omamoodi. Oldi teadlikud, et uus õppekava kõiki asju täpselt ette kirjutama ei hakka ja valikuid tehakse vastavalt kooli võimalustele ning enda äranägemise järgi. Seetõttu oldi kindlad, et suudetakse ka uue õppekavaga kohaneda, sest teatud oskused on tänu kogemusele olemas.

#INT 5 *No ma arvan, et mingid oskused on olemas, sest ma olen ju 30 aastat olnud õpetaja koolis. Ja muidugi tuleb kohaneda, vaadata, aga see uus õppekava, sa teedki vastavalt oma kooli võimetele. Ja nagunii ma praegust juba arvestan koolis oma laste võimeid, kooli võimeid.*

Õpetajad arutlesid selle üle, et õppekava tuleb teha kümneks aastaks ning sinna tuleb sisse kirjutada ka asju, mida praegu koolis teha ei saa, kuid tuleb vaadata kaugemale, sest tulevikus võivad uued võimalused võimaldada uusi tegevusi.

#INT 5 *Nüüd ju noh, muidugi see tuleb teha 10-ks aastaks uus õppekava ja sinna tuleb võtta ka väga palju asju sisse, mida praegust nagu koolis teha ei saa. Aga arvestades perspektiivid järsku kolme aasta pärast on neid võimalik teha. Noh näiteks saab tõukerattad koolile osta, saame kasutada tundides liikumiseks Trunke tõukerattaid, kuigi tänase seisuga ei ole meil võimalik teha.*

Intervjueeritud õpetajate vastuste põhjal saab öelda, et väga kindlalt nad ennast uue ainekava sisu osas ei tunne. Isegi need õpetajad, kes enda hinnangul on uue õppekavaga hästi kursis, oma teadmisi ja oskusi väga kõrgelt ei hinda. Samas ollakse lootusrikkad, et saadakse hakkama. Huvitav on asjaolu, et üle poole õpetajatest ei pea oluliseks koolitustel käia ning arvavad, et internetis on piisavalt infot saadaval, kui huvi on. Tundub, et suuremat süvenemist on lükatud järjest edasi ja loodetakse, et küll saadakse hakkama. Arvatakse, et ainekava parem läbitöötamine annab teadmisi, kuid ainekava annab ette õpitulemused, mitte teadmisi ja oskusi õpetajale.

3.2 Õpetajate arusaamad uue õppekavaga seotud muudatustest

Alapeatükis uurin, millised on õpetajate arusaamad uue õppekavaga seotud muudatustest ning milliseid seoseid nad sellega seoses esitavad. Soovisin teada saada, mis õpetajate arvates uues kehalise kasvatusainekavas võrreldes eelmisega kõige suurem muutus on. Samuti uurisin, kes tegeleb koolides uue ainekava väljatöötamisega ning mida arvavad õpetajad hindamisest kehalises kasvatuses.

3.2.1 Õpetajate hinnangud sisuliste muutuste kohta üleminekuga uuele õppekavale

Andmeanalüüsi käigus moodustusid küsimuse *Mis teie hinnangul liikumisõpetusele üleminekuga õppekavas sisuliselt kõige enam muutub?* alla kolm kategooriat: õpetajad, kes arvasid, et muutust ei toimu; õpetajad, kes arvasid, et peamiselt muutub tunni ülesehitus; õpetajad, kes arvasid, et peamine on õpilaste oskuste muutus.

Mitmed õpetajad arvasid, et sisulist muutust ei toimu, muutub vaid nimi ning tunde peab ikka samamoodi andma. Avaldati arvamust, et kui tuleb uus minister, siis tahetakse muudatusi teha, kuid tegelikult tahetakse hoopis lõhkuda juba aastaid toimivat süsteemi.

#INT 2 No ausalt öeldes seda on väga raske vastata, et sisulist muutust nagu otseselt mina ei näe ning siis ma näen seda, et kui tuleb meile see nii-öelda uus minister, siis alati mingisugust muudatust tahetakse teha, aga mulle tundub, päris tihti, et tahetakse lõhkuda seda toimivat vana süsteemi, mis on juba aastaid toiminud.

Mitmed õpetajad arvasid, et uue ainekavaga sõnastatakse sportimine ümber liikumisõpetuseks, aga sisu jääb samaks ja õpetatakse ikka neid samu spordialasid, mis olid eelmises õppekavas.

#INT 6 No ütleme siis kogu see ainekava ülesehitus kui selline, et me sõnastame nagu mingis mõttes nagu ümber mingid tegevused, aga sisu poolest nagu et me õpetame noh, piltlikult öeldes

ma õpetan palli last viskama, aga kaotame selle spordi ära sealt tagant või et otseselt, et siis tegelikult sisuliselt ei muutu, me teeme ikkagi neid samasid spordialasid, kus laps saabki palliviset.

Oldi arvamusel, et sisuliselt ei saagi midagi muutuda, sest kooli võimalused määravad juba ette ära, mida saab ja mida ei saa teha. Probleemina toodi välja, et koolide võimalused on piiratud ning kõigi spordialadega, mida tahaks, ei ole võimalik tegeleda.

#INT 5 *Ei, sisu ei saa väga palju noh, selles mõttes, et mitte, kas õpetaja tahab või ei taha ja kas paber kannatab. Aga palju on koolis võimalusi, õppeasutustel võimalusi ega siis ei lähe saalid suuremaks, ei teki kergliiklusteed. Õppeasutuse võimalused määravad ära, mis seal koolis tehakse. Muidugi, õpetajal on suurem valik ja selle järgi, aga kooliraha rahakott määrab ära.*

Samas oli õpetajaid, kes arvasid, et koolis on juba praegu väga palju erinevaid võimalusi ja seetõttu väga midagi ei muutu. Mitmed õpetajad rääkisid, et nad on oma õpetaja karjääri jooksul juba rakendanud liikumisõpetuse põhimõtteid ja isiklikult nende jaoks väga oluliselt midagi ei muutu. Mõni õpetaja on olnud juba pikalt selle protsessi sees, kus on tegeletud uue ainekava põhimõtete väljatöötamisega ning koolitused ja seminarid on innustanud oma töös paljusid uuendusi juba rakendama.

#INT 6 *Et väga palju suuri muudatusi ei ole, et niisugust vana kooli kehalist kasvatust ei ole mina oma selle kuni siis õpetajaks oldud aja jooksul nagu väga üldse kasutanud, et ma arvan, et suures pildis nagu minu jaoks nagu väga palju ei muutu.*

Muutusena nähti, et muutub tunni ülesehitus. Arvati, et nüüd on õpetajal suurem valik ja sisu läheb vabamaks nii õpilastele kui ka õpetajatele, aga õpetajatel peab olema väga hea kogemuste pagas. Toodi välja, et sisuliselt liigub õpetamine väliselt motivatsioonilt sisemisele motivatsioonile, kus õpilastel suurenevad valikuvõimalused ning eneseanalüüsioskus. Kõige suuremaks muutuseks peeti hindamisjuhendite väljatöötamist.

#INT 7 *Et kuna on, toimub uuele ainele üleminek, siis tulebki nii-öelda hindamisjuhendid üle vaadata. Ja meie nagu mõttesuund on see, et me tahaksime minna üle sellisele natukese nagu kuidas ma ütlen sellisele enesehindamisele, sellisele süsteemile, et sul on nagu, ütleme, et kui sa siis saad oma kursuse võib trimestri hinde, et siis sul tuleb nii-öelda, sul on lõpus selline leht, kus on siis nagu erinevad punktid ja siis õpilane, ütleme näiteks ise saab ennast nii-öelda hinnata.*

Teise muutusena nähti, et toimub õpilaste oskuste muutus. Arvati, et suureneb õpilaste motivatsioon ja eneseanalüüsioskus ning rohkem on valikuvõimalusi. Toodi ka välja loovuse

suurenemine ning see, et pakutakse rohkem toetavaid liikumistegevusi ning suureneb õpilaste liikumisaktiivsus.

#INT 7 Laste enda liikumisharjumustes ja laste enda liikumises. Elame-näeme, selles mõttes, et uuringud on näidanud, et see peaks sellise positiivse nii-öelda positiivsena mõjuma.

Intervjueeritud õpetajate vastuste põhjal saab öelda, et peamise muutusena uues õppekavas nähakse laienemas liikumisvõimaluste hulka, aga seda vastavalt iga kooli võimalustele. Mitu õpetajat arvas, et sisuliselt ei muutu eriti midagi, muutub vaid nimi. Mitmes koolis rakendatakse juba praegu liikumisõpetuse põhimõtteid ning õpetajad arvasid, et nende töös midagi eriti ei muutu. Usutakse, et paranevad õpilaste eneseanalüüsioskused ja suureneb sisemine motivatsioon rohkem liikuda. Ükski õpetaja ei nimetanud näiteks seda, et üheks ainekava uueks valdkonnaks on vaimne ja kehaline tasakaal.

3.2.2 Kooli liikumisõpetuse ainekava koostamine

Andmeanalüüsi käigus moodustusid küsimuse *Kes tegeleb teie koolis liikumisõpetuse ainekava sisuga?* alla kaks kategooriat: ainekavaga tegelevad kehalise kasvatusõpetajad ja ainekavaga tegeleb meeskond.

Peamiselt on jäetud uue ainekava väljatöötamine koolis kehalise kasvatusõpetajate tööks, on neid siis kaks või rohkem. Avaldati arvamust, et keegi ei tule seda nende eest tegema või ütleva, kuidas seda peab tegema ning sellega oldi rahul.

#INT 6 Aga kui me räägime nüüd sisulise poole pealt, siis see on puhtalt jah aineõpetajate teema. Sinna nagu otseselt keegi ei sekku ega keegi ette ei ütle, et kuidas peab tegema.

Koolides on loodud erinevaid meeskondi. Näiteks koolis, kus on olemas loovliikumise õpetaja, kuulub ainekava meeskonda lisaks kehalise kasvatusõpetajatele ka tema. On koole, kus on loodud oma väike ainesektsioon, kus on kuus kuni seitse kehalise kasvatusõpetajat, kes sellega tegelevad. Toodi ka välja, et põhimõtteliselt sisuga tegelevad kehalise õpetajad, kuid üleüldisi kohti arutletakse üldiselt, kuna ollakse Liikuma Kutsuv Kool. Mõnes koolis, mis on Liikuma Kutsuva Kooliga liitunud, on moodustatud eraldi liikumismeeskond, kus pannakse paika liikumisüritusi, kuid ainekava sisulise poolega tegelevad aineõpetajad.

#INT 6 Põhimõtteliselt sisuga tegeleb ainult meie, aga meil on sellised võib-olla sellised üleüldiseid kohti, kus me siis arutamine üldiselt, kuna me oleme liikuma kutsuv kool. Ja siis meil see liikumise teema, meil on ka eraldi selline liikumismeeskond sai moodustatud, et siis seal ikkagi me paneme niisuguseid suuri asju ka nagu paika liikumisüritusi ja päris nagu noh. Aga kui me

räägime nüüd sisulise poole pealt, siis see on puhtalt jah õpetajate teema, on aineõpetajate teema. Sinna nagu otseselt keegi ei sekku ega keegi ette ei ütle, et kuidas peab tegema.

Koolides, kus on rohkem kehalise kasvatusõpetajaid, on moodustatud töögrupp, kus iga nädal on koostööaeg. Osades koolides osaleb töögrupi töös õppejuht, osades ka direktor. Räägiti näiteks, et nüüd hakkab õppejuht sellega tegelema ning koos istutakse maha ja hakatakse arutama, kuidas edasi. Avaldati arvamust, et Haridus- ja Teadusministeeriumi lehel on ainekava üleval ning sealt saab vajaliku enda õppekava jaoks võtta ja rakendada. Mõnes koolis on kavandatud õppekavaga tööks iganädalane koostööaeg.

#INT 7 Ongi siis nii-öelda nagu kehalise kasvatusõpetajate töögrupp nii-öelda, kes siis praegu nii-öelda meil on siis iga nädal selline nii-öelda koostööaeg, kus meil on siis nii-öelda kõigil tunniplaanis mingi auk või on lihtsalt see nii-öelda peale tunde mingi aeg, kus me siis jah, töötame nagu nii-öelda ainegrupp, ainegrupi ikkagi kuuluvad selles mõttes jah, nagu kõik kehalise kasvatusõpetajad.

Intervjuude vastuste põhjal saab öelda, et kooli uue kehalise kasvatusõpetajate ainekava koostamine on suuresti jäetud kehalise kasvatusõpetajate tööks, kes koolituste baasil või iseseisva õppekavaga tutvumise põhjal on muutmise protsessi austanud. Samas tunnistasid õpetajad, et enamik ei ole vastavaid koolitusi saanud, mis neid selles aitaks. Kui rääkida eesmärgist, et õpilaste liikumisaktiivsus peaks suurenema, peaks see olema kogu kooli kollektiivi teema, just lõimingu osas, mitte ainult liikumisõpetajate teema, see aga intervjuudest välja ei tulnud. Õpetajad väljendasid ise rahulolu, et keegi ei tule neile ütlema, mis ainekavas olema peaks ning hindavad selles osas enda autonoomiat.

3.2.3 Õpetajate arvamused õpilaste liikumisaktiivsuse suurenemise kohta uue ainekava rakendamisel

Andmeanalüüsi käigus moodustusid küsimuse alla *Kas teie arvates õpilaste liikumisaktiivsus suureneb seoses uue õppekavaga?* kolm kategooriat: arvamus, et liikumisaktiivsus suureneb; arvamus, et liikumisaktiivsus ei suurene; liikumisaktiivsuse suurenemise kohta ei oska seisukohta võtta.

Mitmed õpetajat avaldasid lootust, et õpilaste liikumisaktiivsus uue õppekava rakendamisel suureneb, kuna liikumisõpetuse eesmärk on see, et tekiks sisemine motivatsioon ning liikumine võiks sellega paraneda. Usuti, et viie-kuue aasta pärast võib juba tulemusi näha, sest kogu aeg tehakse erinevaid uuringuid. Leiti, et uus õppekava peaks looma vabamat suhtumist, kus oluline

on see, et proovitakse ning saadakse asjadest aru.

#INT 8 *Pigem peaks olema suurenev. See loob sellist vabamat suhtumist. Kõik ei pea kiiresti jooksma või hüppama, aga sa teed ja proovid ning oled aru saanud, on minu mõte. Väljendub õpilaste pidevas kaasamises.*

Arvati ka, et uue ainekava rakendamine õpilaste liikumisaktiivsust väga palju ei mõjuta, sest ei piisa sellest, et muudetakse õppeaine nime. Mitmed õpetajad avaldasid arvamust, et nad on erinevaid võimalusi juba varasemalt kasutanud. Näiteks on tutvustatud uusi spordialasid ning lapsi on hinnatud individuaalse arengu järgi. Õpilaste madala liikumisaktiivsuse probleemiks peetakse kehalise kasvatuses tundide vähesust. Arvatakse, et kui kodus ei ole tausta, kus keegi toetab liikumist, siis on muutuste nägemine keeruline. Mitmed õpetajad olid veendunud, et muutusi ei toimu ja liikumisaktiivsus jääb samaks, kuna need kes ei taha, need ikka ei liigu.

#INT 5 *Ma arvan, et jääb samaks. Et see, kes tahab liikuda, see liigub ja kes ei taha, see ei liigu.*

Mitmed õpetajad jäid muutuste osas kahtlevale seisukohale. Arvatakse, et liikumisaktiivsus võib suurenedagi, kui piirata nutiseadmete kasutamist. Õpetajate hinnangul peaks sellega tegelema üleriigiliselt ning tõstma vanemate oskusi ja teadlikkust, kuna õpetajal üksi on seda väga raske teha. Avaldati arvamust, et uued liikumisviisid, mis võidakse tulevikus kasutusele võtta, võivad veelgi vähendada õpilaste liikumisaktiivsust.

#INT 3 *Tead ega ei tea, et vaata, aeg on ka selline, et on igasugused need mugavus nii-öelda asjad tulevad siia, noh need elektritõuksid, eksju, igasugused muud, mopeedautod näiteks, ma tean, mul endal kaheksanda klassi poisid sõidavad mopeedautodega kooli näiteks, muidu sõidaksid rattaga, eksju. Et ei ole väga kaugel tulla, et kõik mingid sellised asjad, et noh, ma ei tea ju, mis viie aasta pärast on siin võib-olla tead, ma ei tea, tossudega on mingid ja akudega rullikud ja lihtsalt liuglevad lihtsalt kooli, eksju, ja jälle liikumisaktiivsus väheneb.*

Intervjueeritud õpetajate vastuste põhjal saab öelda, et enamikul puudub usk, et uue kehalise kasvatuses ainekava rakendamisel suureneb õpilaste liikumisaktiivsus ja teadlik enda tervise eest hoolitsemine. Peamiseks probleemiks peetakse nutiseadmeid ja tehnoloogia arengut, mis võivad võtta ära soovi rohkem liikuda. Takistuseks liikumisharjumuse kujunemisel peetakse ka lapsevanemaid, kes ei innusta oma lapsi liikuma. Arvatakse, et kehalise kasvatuses tunde võiks olla rohkem, kui õppekava ette näeb, siis saaksid õpilased vähemalt koolipäeva sees rohkem liikuda. Intervjueeritud kehalise kasvatuses õpetajad näevad õpilaste liikumisharjumuste kujundamisel enda rolli suures osas vaid kehalise kasvatuses ainetundide läbiviijatena ning nende arvamusel õpilaste

liikumisaktiivsus vabal ajal ei pruugi suureneda. Intervjuude käigus ei räägitud sellest, kuidas saaksid õpetajad näiteks koolipäeva sees õpilasi rohkem liikuma motiveerida.

3.2.4 Õpetajate arvamused numbrilise hindamise kaotamisest liikumisõpetuses

Andmeanalüüsi käigus moodustusid küsimuse alla *Mida arvate numbrilise hindamise kaotamisest liikumisõpetuses?* kaks kategooriat: positiivne hoiak mittenumbrilise hindamise suhtes, negatiivne hoiak mittenumbrilise hindamise suhtes.

Selles valdkonnas avaldati oma arvamust väga pikalt ja põhjalikult, arutleti poolt ja vastu põhjuste üle. Enamikul õpetajatest oli positiivne hoiak numbrilise hindamise kaotamise suhtes. Mitmes koolis on juba praegu kehalises kasvatuses kas sõnaline või arvestatud/mittearvestatud hindamine. Mittenumbrilise hindamise positiivseks küljeks on õpetajate hinnangul see, et iga noor on erinev ja nende võimed on erinevad. Õpetajad, kelle koolis on veel numbriline hindamine, arvasid, et väga raske on hinnet panna, kui mingisuguseid norme ei ole paika pandud ning seetõttu on hea, kui numbrid ära kaovad. Tähtsaks peeti kohe tunnis suulise sõnalise tagasiside andmist, skeptiliselt suhtuti Stuudiumis antavasse pealiskaudselt sõnastatud tagasisidesse.

#INT 4 Vähemalt see on minu arvamus, et mina teen noh, nagu tunnis teen, siis ma ütlen ikkagi neile, et sinu hinne on see, aga Stuudiumisse panen hinnangu, et nad saavad sellest palju rohkem aru, et sul on neli on ikkagi väga hästi ja et noh mis mullikesi sa seal ajad, tubli või väga tubli või noh, siuksed.

Mitmed õpetajad arutlesid selle üle, kust läheb piir arvestatud/mittearvestatud hinnangu vahel, et süsteem tuleb hästi lahti kirjutada. Mitmete õpetajate arvates kaob tublidel õpilastel niisuguse hindamise puhul ära motivatsioon pingutada. Peamise probleemina nähti seda, et paremate võimetega õpilased ei hakka tunnis eriti pingutama ega enda kehalisi võimeid arendama. Arvestatud/mittearvestatud hindamissüsteem tekitab õpetajatele muret veel sellepärast, et nii kehalises kasvatuses kui teistes ainetes tuleb tegeleda päris palju nende õpilastega, kes vajavad lisamotivatsiooni ja lisatuge, seetõttu jäävad tähelepanuta need õpilased, kes on andekad.

#INT 2 Et mina näen kohe seda, et kui andekatele pakkuda välja see, et sa käid 50 protsenti tundidest kohal, liigud kaasa natukene ja saad arvestatud, siis nende tase kindlasti kohe langeb, nii et nad ei pinguta enam samamoodi, kui nad muidu pingutatakse, et kui nad teavad, et ma näiteks eelmine aasta jooksin 1 kilomeetrit näiteks nelja minutiga, aga et nüüd saada uuesti "viis", ma pean jooksuma natukene kiiremini või siis samaväärse aja. Et siis ta tulebki, vaatab, et ülejäänud

klass jookseb näiteks kuue minutiga, ma jooksen ka, lihtsalt longin läbi ja saan ka oma arvestatud kätte ja kõik korras on. Et seda selline. Mulle tundub, et probleem võib tekkida.

Toodi ka välja asjaolu, et need õpilased, kes on keskpärased ja kellelt tahaks natuke rohkem saada, ei pruugi väga pingutada. Arvati, et need õpilased, kes on väga tipus või väga andekad ning heade kehaliste võimetega saavad samamoodi nagu teised arvestatud ning nad ei pruugi tunnis eriti aktiivsed olla. Ohtu nähakse selles, et tunnis need õpilaseid ei pinguta, vaid otsustavad, et teevad seda hoopis võistlustel või trennis. Õpetajad arvasid, et oluline on ikka see, et õpilane pingutab ja proovib tunnis parema tulemuse nimel, seda toetaks paremini aga numbriline hindamine.

#INT 3 *Kui on võimalus numbriga hinnata, siis sul on võimalus, vähemalt see nii-öelda auhind talle anda talle, noh ta sihhib seda, head hinnet, saab selle auhinna, ta saab selle viie näiteks viie plussi. Et, et siin üldse ei ole ju oluline see, et kas ta hüppas nüüd kaks meetrit või viis meetrit kaugust. Oluline on see, et hambad ristas, proovis pingutas, kuulas õpetajat, kuidas ma saaksin paremini? Tal tuleb järgmine hüpe tuleb paremini välja näiteks. Kolmas hüpe tuleb veel paremini, ta on õnnelik, rõõmus ta tahab veel proovida, et õpetaja, miks me tunni juba lõpetame, eks ju, et tahaks veel hüpata.*

Negatiivne hoiak mittenumbrilise hindamise suhtes oli osaliselt seotud seadusandlike aktidega. Põhjenduseks oli, et lõputunnistusel peab nagunii olema numbriline hinne ja tegelikult tuleb lõpuks ikka teisendada oma süsteem numbriliseks. Avaldati veendumust, et mõnes koolis arvestatud/mittearvestatud hindamist ei tule, jääb numbriliselt eristatav hindamine, sest kooli sees on vastavad arutelud toimunud.

#INT 7 *Ehk siis on koole, kes võivad minna üle sellisele arvestatud/mittearvestatud hindamissüsteemile. Mina ja minu kolleegid kindlasti seda teed ei lähe ja meie jaoks on pigem oluline see, et oleks numbriliselt eristatav hindamine.*

Intervjueeritud õpetajate arvamused hindamise osas on vastuolulised, enamus pooldab mittenumbrilist tagasisidet. Samas arvatakse, et kui numbrilist hinnet ei panda, pingutavad õpilased vähem ja ka liiguvad seetõttu vähem. Sõnalist tagasisidet on õpetajate arvates oluline kohe tunnis anda. Aru on saadud, et vaja on õpetaja-poolset iga õpilase individuaalsuse arvestamist ja tema arengu toetamist.

3.3 Milliseid infokanaleid õpetajad kasutavad

Uurisin õpetajate käest, kust nad saavad infot uue õppekava rakendamiseks, et teada saada, millised on õpetajate peamised infokanalid. Samuti uurisin, kuidas nad on meedias jagatud uue õppekavaga seotud infoga kursis ning millist infot jagavad õpetajad omavahel.

3.3.1 Info liikumine õppekava muudatuste kohta

Andmeanalüüsi käigus moodustusid küsimuse alla *Kust te olete saanud infot õppekava muudatuse kohta?* kaks kategooriat: info on saadud koolitustelt, info on saadud erinevatest infokanalitest.

Infoallikadena toodi välja kehalise kasvatusõpetajate liidu suveseminarid ning talvised koolitused. Mõne õpetaja sõnul on kõik saanud selle võimaluse, et ennast teemadega kurssi viia ning materjale koguda, kui huvi ja soovi on. Ühe õpetaja sõnul on maakonnas olnud selle teemalisi koolitusi 2023. aasta algusest ning ta ise on kahel käinud. Tema sõnul räägiti ühel koolitusel uue ainekava koostamisest ning teine oli suunatud konkreetsele kooliastmele. Õpetajad on saanud infot seminaridelt ja koolitustelt, kus on esinenud Tartu Ülikooli liikumislabori meeskond. Õpetajad rääkisid, et aineõpetajatele tutvustati juba päris ammu liikumislabori poolt uue õppekava suundi.

#INT 5 No on olemas, olid need tutvustused. Päris ammu juba olid need, kui hakati uut liikumise õppekava tegema, siis kutsuti aineõpetajad kokku, tutvustati see Tartu Ülikooli liikumislabori, mis tahes nimetus on täpselt, need käisid tutvustamas.

Lisaks koolitustele nimetati ainesektsioonide koosolekuid, kus maakonna koolide kehalise kasvatusõpetajad omavahel suhtlevad. Muude infokanalite all nimetati e-kirju ja internetti, sealhulgas Haridus- ja Teadusministeeriumi kodulehte. Arvati, et kui panna otsingusse märksõna “liikumisõpetus”, leiab nii riikliku ainekava kui ka nende koolide omasid, kes on juba ainekava kinnitanud. Arvati, et riiklik õppekava on kõigile kättesaadav ja sealt saab igaüks ise vajaliku info.

#INT 2 No see on üldiselt internetist saadaval kõik, et kui sa paned sisse otsingusse liikumisõpetus, siis neid erinevaid ainekavasid, sinna tuleb nagunii riiklik kui ka saab vaadata koolide enda omasid, mis on juba nii-öelda enda ainekava kinnitanud. Et neid koole on minu arust, see on päris palju, kes on selle uue ainekava vastu võtnud.

Ühe intervjuueeritava sõnul on nad koolis uue õppekavaga tegelenud poolteist kuud. Koolile on saadetud erinevat infot ning koolis on ka õpiringid, kus kolleegiga ollakse kokku pannud ainekava vastavalt riiklikule õppekavale. Õpetaja sõnul on olnud sellel teemal erinevaid koolitusi, kuid talle ei ole need ajaliselt sobinud. Õpetajate vastustest saab järeldada, et ühtset informatiivset ja

soovitusi jagavat infot õppekava muudatuste kohta ei ole õpetajad saanud, ehk see ei ole kõigini jõudnud. Peamiselt on infot saadud koolitustelt või otsitud ise infokanaleid. Õpetajad on enda sõnul teadlikud, kust infot hankida. Ükski õpetaja ei nimetanud näiteks Liikumisõpetuse veebilehte.

3.3.2 Õpetajate arvamused uue õppekava kajastamise kohta meedia ja ajakirjanduse poolt

Andmeanalüüsi käigus moodustusid küsimuse alla *Kas meedia/ajakirjandus on teie jaoks piisavalt seda teemat kajastanud?* kolm kategooriat: arvamus, et meedia on kajastanud piisavalt teemat; arvamus, et meedia ei ole piisavalt teemat kajastanud; ei osatud seisukohta võtta.

Mitmed õpetajad arvasid, et meedia on liikumisõpetuse teemat piisavalt kajastanud ehk info on kenasti kohale jõudnud ning kõik teavad mis toimub ja muutuma hakkab. Mõni õpetaja arvas, et meedia teeb piisavalt head tööd. Räägiti, et see teema on meedias mõnda aega ringelnud, kuid ei osatud öelda, kui täpselt on kajastatud seda, mida uus liikumisõpetus sisuliselt tähendab. Leiti ka, et kes tunnevad huvi, leiavad materjali üles, samas võib kirjutada lehes ükskõik kui palju ja info ei jõua ikka igaheni.

#INT 5 Ma arvan, et ikka need, kes tunnevad huvi, need leiavad ikka selle materjali üles ja kes ei tunne huvi, sa võid kirjutada lehes palju tahad.

Leiti, et ühiskonnale ei ole piisavalt võib-olla kommuniqueeritud ajakirjanduse kaudu probleemi, kuidas saada noori rohkem liikuma. Seda tuleks õpetajate arvates rohkem teha, kuna tegemist on olulise teemaga. Nenditi, et aeg-ajalt ilmub artikleid ja uudisnuppe ning telelugusid koos vastavate üleskutsetega. Samas lisati, et paljud inimesed liiguvad suhteliselt palju ning see võib tekitada võlts arusaama, nagu oleks liikumisega kõik hästi, kuigi tegelikult ei ole. Õpetajad avaldasid siinjuures arvamust, et õppeainete nimesid võib muuta, kuid küsimus on rahas ja selles, et koolis on ainult üks- kaks liikumistundi nädalas, millega pole võimalik muutusi ellu viia.

Osade intervjueeritavate sõnul on liikumisõpetuse teemat meedias pigem vähem kajastatud ja see ei ole piisav. Arvati, et viimasel ajal on see teema varju jäänud, kuna on olnud aktuaalsemaid teemasid nagu õpetajate streik ja karjäärimudel. Leiti, et varasematel aastatel on seda teemasid rohkem kajastatud.

#INT 7 Noh, ütleme võib-olla praegu lihtsalt viimasel ajal on, on võib-olla natukene päevakohasemaid või aktuaalseid teemasid on, et mida nagu võib-olla on siin natuke rohkem kajastatud eriti siin, kui see õpetajate streigi teema oli ja kõik see karjäärimudel, siis võib-olla

praegu viimasel ajal ma ütleks, et on see liikumisõpetus võib-olla nagu jäänud nagu selle muu niidelda varju.

Osadel õpetajatel puudus meedia kajastuste kohta arvamus ja vastati ausalt, et neil puudub selle kohta arvamus.

#INT 4 *Ma ei oskagi selle kohta ütelda.*

Intervjueeritud õpetajate vastuste põhjal saab öelda, et osade arvates on meedia liikumisõpetuse teemat piisavalt kajastanud, osade arvates jälle mitte. Samas võib vastuste alusel järeldada, et õpetajad ei tunne eriti huvi meedia kajastuste suhtes, sest mitmetel puudub arvamus selle kohta. Võimalus on, et meediakajastus on olnud nõrk ja info ei ole kõigi sihtgruppideni jõudnud.

3.3.3 Õpetajate omavaheline infovahetus

Andmeanalüüsi käigus moodustusid küsimuse alla *Kuidas jagate kolleegidega infot ja ideid uue õppekava osas?* kaks kategooriat: infot jagatakse omavahel koolitustel ja koolis räägitakse kolleegidega.

Räägiti, et infot ikka jagatakse ja omavahel vahetatakse aeg-ajalt mõtteid, kuid arutelud toimuvad pigem koolituste käigus. Ühe õpetaja sõnul tuleb info koolituste kohta kooli postkasti ning seejärel otsustatakse, millised õpetajad koolitustele lähevad. Räägiti, et Tartu ja Tartumaa on hästi esindatud koolitustel, kuid vähem osalejaid on Saaremaalt, Hiiumaalt, Läänemaalt ning Tallinnast. Avaldati arvamust, et need õpetajad peavad ise info üles otsima, kui nad koolitustel ei käi. Ühe intervjueeritava sõnul ei kujuta ta ette, kust koolitustel mittekäivad õpetajad info saavad. Räägiti sellest, et arutelud toimuvad tihti ka võistlustele sõites. Näiteks on arutletud selle üle, kas jääda vana hindamissüsteemi juurde või minna üle arvestatud/mittearvestatud süsteemile, kuid üldjuhul pooldatakse õpetajate poolt seda, et oleks hinne hindeline. Välja toodi siin erinevad grupitööd, vestlusringid ja arutelud. Tänu koolitustele suheldakse ka päris palju teiste koolide õpetajatega.

#INT 3 *Me kõik koos käime koolitustel, selles mõttes, et noh, arutelud, sellised ikka tekivad seal.*

Teine variant omavahelise info jagamiseks on kooli aineõpetajate vahel. Üks õpetaja tõi välja, et kolleeg käis koolitusel ning tõi raamatu, kust oli võimalik saada erinevaid mõtteid ja soovitas seda ka teistele. Kui saadakse teada midagi uut, jagatakse seda infot omavahel ja rakendatakse uusi ideid.

#INT 1 *Pigem on kolleegid minuga jaganud, et siin üks kolleeg käis just koolitusel, tõi paksu raamatu, et loe läbi ja sealt sai ka nagu erinevaid mõtteid, et aga eks me omavahel ikka suhtleme*

ja jagame, jagame seda infot, et kui mingit uut asja jälle teada saame, et mina neile samamoodi, et magistri ajal sain ikka päris päris selliseid häid mõtteid, et siis sai nendega jagatud ja nemad said seda rakendatud ja et jah, ikka.

Intervjuudest selgus, et õpetajad väga omavahel infot ei jaga ja arutelusid õppekava teemal väljaspool koolitusi ja koosolekuid ei toimu. Uusi ideid ja mõtteid jagatakse eelkõige oma kooli kolleegidega. Koolitustel osalenud õpetajad hindasid sealt saadud infot väga kõrgelt.

3.4 Meesõpetajate käsitletud maskuliinsusest ja selle seostest sportimisega

Intervjuude käigus uurisin, millised on õpetajate mõtted ja arvamused sportimise ja maskuliinsuse omavahelistest seostest ning kas õpetajate arvates peaks kehaline kasvatus aitama kaasa mehelikkuse kujunemisele. Samuti uurisin, mida peavad õpetajad üldse mehelikkuse tunnusteks ning kas tüdrukute ja poiste kehalises kasvatuses peaks kasutama erinevat metoodikat.

3.4.1 Õpetajate arvamused sportimise ja maskuliinsuse omavahelistest seostest

Andmeanalüüsi käigus moodustusid küsimuse alla *Kas ja kuidas on teie arvates sport ja mehelikkus omavahel seotud?* kolm kategooriat: sport ja mehelikkus ei ole omavahel seotud, sport ja mehelikkus on omavahel seotud, puudub arvamus.

Suur osa vastajatest arvas, et seoseid sportimise ja mehelikkuse vahele ei saa tõmmata. Leiti, et sport on vajalik kõigile ning see ei ole kindlasti mehelikkuse näitaja. Vastati, et ei ole tähele pandud, et seda keegi väga spetsiifiliselt rõhutaks. Näiteks toodi, et on teatud spordialad, kus võib olla keskmisest rohkem mehelikumaid naisi, kes kuskil osalevad, kuid intervjuueeritavad ei tõmbaks sinna suurt võrdusmärki vahele. Üks intervjuueeritav ütles, et ta ei tea, kuidas ühiskond mehelikkusesse suhtub, kuid ise arvas, et mehelikkus näitab mingil määral võimekust, kuidas mingil spordialal hakkama saadakse. Avaldati arvamust, et soo erisuse piirid hakkavad hägusemaks minema.

#INT 2 Kui vaadata seda, mis meile üleval on poolt, nagu peale surutakse, üksnes igasugused samasooliste abielud ja kõik need nagu peale tulevad, siis siis mulle tundub, et see soo erisus nagu kipub järjest hägusemaks minema.

Avaldati arvamust, et sporti ei saa sooidentiteediga siduda või kokku panna. Leiti, et sport on vajalik kõigile ning see ei ole mehelikkuse näitaja ning laste puhul seda küll nii täheldada ei saa. Räägiti sellest, et kui käia spordisaalides, siis seal tundub küll, et kes on tugevam, see on mehelikum ja võimsam ning seega tundub, et täiskasvanute hulgas see võib olla teemaks. Samuti

võib mõni jõusaalis käima hakanud poiss arvata, et sportimine ja mehelikkus on seotud, kuid intervjuueeritav ise ei ole tähele pannud, et keegi väga spetsiifiliselt rõhutaks niisuguseid seoseid. Arvati, et teatud spordialadel võib see side olemas olla, kuid suures pildis väga vahet ei ole.

Mitu õpetajat arvas, et sportimine ja mehelikkus on omavahel seotud, oli arvamusi, et sport ja mehelikkus on väga tugevalt seotud. Leiti, et kui käid trennis ja teed sporti, siis see annab välimusele juurde, sportimine toetab tervist ja see mingil määral toetab ka mehelikkust. Intervjuu käigus kasutas üks õpetaja mittemehelikkuse iseloomustamiseks “lödipüksluse” mõistet. Õpetaja rääkis, et tema üritab alati õpilasi mõjutada pingutama väitega, et kellele lödipüksid meeldivad. Ta avaldas arvamust, et kui noormees ei suuda teha mingeid asju ning on nõrk, siis on sportimise ja mehelikkuse vahel tugev seos. Õpetaja on veendunud, et vingumise ja virisemise asemel tuleks teha asjad ära ja hakkama saada, siis saadakse ka tulevikus hakkama. Tema sõnul peaksid õpilased aru saama, et tulevikus on hea elukvaliteedi aluseks hea tervis.

#INT 7 No väga tugevalt on seotud selles mõttes, et noh, jällegi. Ma ei saa selles mõttes rääkida, võib-olla nagu igäihe eest, aga ma vähemalt üritan oma õpilastele alati nagu seda sisendada, et kellele lödipüksid meeldivad. Kui sa ei ole ikkagi nagu, kui sa ei suuda nagu mingeid asju teha, et sa oled nõrk, mina ütleks, et selle vahel on tugev seos. /.../ et sa võid ju hea töökoha saada, aga kui sa oled nagu nii-öelda lödipüks onju, et sul võib nagu raha olla, lõpuks on see, et aga kui sul siis on tervis kehv, et kui sa viiekümneselt sööd ikkagi peoga rohtusid juba ja nagu omal jõul väga liikuda ei suuda või teisele korrusele minek tõmbab juba hingeldama ja otsaesise märjaks, et siis ei ole nagu ka elukvaliteeti.

Kõik õpetajad ei väljendanud sellel teemal selget seisukohta, sportimisega seoti eneseületamist ja tulemuse saavutamist, mehelikkuse osas aga jäeti oma arvamus välja ütlemata. Mitmel puhul öeldi, et täpselt ei oska vastata, see sõltub erinevatest asjadest või et vastaja ei tahaks seda kuidagi lahterdada.

#INT 8 Sport – pingutustaseme tõus, eneseületamine, tulemuse saavutamine/näitamine. Ei oska vastata nii, sõltub erinevalt.

Kokkuvõtteks saab öelda, et mitmed intervjuueeritud õpetajad arvasid, et sport ja mehelikkus on omavahel tugevas seoses. Arvati, et sportimine annab juurde nii tervist kui head välimust. “Lödipüksiks” nimetati meest, kellel puuduvad füüsilised võimed ja kes ei kannu hoolt oma tervise eest. Teine arvamus oli, et sport on vajalik kõigile ja võrdusmärki sportimise ja mehelikkuse vahele ei paneks.

3.4.2 Õpetajate arvamused mehelikkusest

Andmeanalüüsi käigus moodustusid küsimuse alla *Milles teie arvates mehelikkus ennekõike üldisemalt väljendub?* kolm kategooriat: mehelikkus väljendub käitumises ja teadmistes, mehelikkus väljendub otsusekindluses, mehelikkus väljendub tervises.

Mitmete õpetajate arvates ei ole olulised inimese füüsilised näitajad, vaid kasvatus tulemusel õige käitumine ja sisemine intelligents. Olulisena toodi välja kodune kasvatus, mis mõjutab osade õpetajate arvates õpilasi rohkem kui kool. Arvati, et mehelikkus väljendub elementaarses viisakuses ning laias silmaringis, millele aitab kaasa trennis käimine. Toodi välja, et käitumises on vahe sees, kuidas suhtlevad need lapsed, kes käivad trennis ja need, kes mitte.

#INT 1 Ei ole ainult välimus, ega seal on ju kasvõi seesama, et no võtame, elementaarne viisakus on ju teretad, et lähed trenni teretad, et kuidas seal distsipliin on, et see ju kõik ütleme, et ta mõjutab ka seda kasvatuslikku poolt hästi palju. Ja ma arvan, et selline trennis käimine noh, sihuke elementaarne viisakus võiks ju käia siis mehelikkusega ka kaasas.

Leiti, et maskuliinsuse teema on mõtlemapanev küsimus ja mehelikkust võib olla mitut erinevat vormi. Toodi välja nii bioloogilised kui ka sotsiaalsed näitajad, kuid neid ei seostatud otseselt mehelikkusega, kuna vastaja meelest ei saa neid näitajaid tõmmata kahte leeri. Mehelikkust seostati otsusekindluse ja vastutusvõimega: mehelikkus on see, kui mees suudab oma tegude ja pere eest vastutada ning laste eest hoolt kanda. Lisati, et võib-olla on olemas sotsiaalne surve, kus öeldakse, milline mees peab olema ning kui mees ei tee sporti, siis ta ei ole mehelik.

#INT 3 Mehelikkus väljendub selles nii-öelda kromosoomi alleelis, eks ju, et et kõigepealt see ja tegelikult ongi ainult nii-öelda bioloogilised mehelikkuse näitajad, et sotsiaalsed, sellised kõik muud mehelikkuse näitajad, need võivad olla nii naisel kui mehel, et seal ei saa kindlasti ühtegi mingit piiri tõmmata. Võib-olla sotsiaalne surve, et noh, et mees peab nüüd olema vot selline ja kui mees ei tee sporti, vot nüüd on selline. Aga see kõik tuleb nagu sealt mujalt, et minu isiklik arvamus on küll igatahes, et seal ei ole üldse nagu erinevus, ei saa nagu tõmmata kahte leeri.

Mehelikkust seostati tervise ja eneseteostuse ja koostöövõimega ning tunnustena toodi välja järgmised omadused: üksteise toetamine, julgus proovida, koostöö. Arvati ka, et tänapäeva ühiskonnas on raske sõnastada, mis mehelikkus on, õpetajate meelest on siin tegemist iseenda tunde küsimusega. Leiti, et tänapäeval liigub ühiskond selles suunas, kus piirid on hägusad ning palju olenebki sellest, kuidas keegi tunneb ennast.

#INT 6 Ma ei tea, ma ei oska vastata sellele küsimusele, see on niisugune ütlemine, et see on mingi tunde küsimus, ma arvan, ikkagi iseenda tunde küsimus on see. Et kuidas sa nagu, noh, täna, ma arvan, et tänapäeval meil on niisugune ühiskond ka liigub selles suunas, kus piirid on niikuinii sellised hägusad, et siis ma arvan, kuidas keegi tunneb ennast ja nii ongi, et noh midagi rohkemat ei olegi.

Ühe õpetaja meelest väljendub mehelikkus selles, milline mees välja näeb. Õige mees teeb asjad ära, mitte ei leia vabandusi ja põhjendusi ja kui midagi jääb arusaamatuks, siis küsib. Siinkohal toodi näide kaitseväest, kus tema sõnul selgitatakse tausta, miks midagi tegema peab. Õpetaja hinnangul on mehelikkuse näitaja see, et ei vinguta ja asjad tehakse ära.

#INT 7 Ehk siis ma tooks välja selle, et võib-olla defineeriks seda siis mehelikkust läbi selle, et ma ei vinguta, vaid teen asjad ära.

Intervjuueeritud õpetajad seostasid mehelikkust eelkõige käitumise ja viisakusega. Nimetati ka sisemist intelligentsi, vastutustunnet, eneseteostust ja koostöövõimet. Sportlikkust otseselt ei nimetanud keegi, kuid arvati, et sportimine aitab kaasa heale tervisele, mida peetakse oluliseks. Arvati, et ühiskonna surve võib olla selline, et mees peaks tegelema spordiga ning olema sportliku välimusega. Samas leiti, et ühiskond liigub sellises suunas, kus piirid on hägusad ning oluline on see, kuidas keegi ise ennast tunneb.

3.4.3 Õpetajate arvamused kehalise kasvatus tundide ja poiste mehelikkuse kujunemise seostest

Andmeanalüüsi käigus moodustasid küsimuse alla *Kas ja kuidas kehalise kasvatus tund peaks aitama poistel kujuneda mehelikumaks?* kaks kategooriat: kehaline kasvatus peaks aitama mehelikkusele kaasa, kehalises kasvatuses ei ole oluline mehelikkuse kujundamine.

Osad õpetajad olid veendunud, et kehaline kasvatus peaks kindlasti kaasa aitama mehelikkuse kujunemisele, eriti just seeläbi, et ülesannetega tuleb hakkama saada, mitte kergelt loobuda. Arvati, et kehaline kasvatus peaks aitama kaasa mehelikkuse kujunemisele just seetõttu, et gümnaasiumi lõpus peaks iga noormees suutma teha kaitseväge NATO testi. Üks õpetaja tõi välja, et tema räägib juba gümnaasiumis kaitseväest ning arvas, et kui õpilane ei jõua NATO testi ära teha, siis ta on nõrk. Veel ütles sama õpetaja, et ta on õpilastele öelnud, et talle kaitsevärke häbi tegema minna ei või ning iga noormehe füüsiline võimekus peab olema heal tasemel, kuna see on üks mehelikkuse näitajaid.

#INT 7 *Et just kool siis kehalise tunni mõttes on sinu jaoks nagu selline ettevalmistav periood selleks, et ma lähen kaitsevärke, mina oma poistele alati gümnas juba räägin. Ja siis ongi see täpselt, et see mehelikkus, et kui sa lähed kaitsevärke, sa ei saa seal hakkama, kui sa ei jõua seda NATO testi tehtud, nagu vastavalt normatiividele ära, sa oled nõrk. Siis noh, tegelikult mina nagu oma poistele alati ütlen seda niimoodi, et pagan võtaks, et mulle häbi tegema ei lähe... sul on võhma ja sul on jõudu, su nii-öelda füüsilised näitajad on, füüsiline võimekus on nii-öelda heal tasemel, et see on kindlasti ka siis nagu üks mehelikkuse nii-öelda jällegi võib-olla väljendusviise.*

Enamik intervjueritud õpetajatest ei arvanud, et tundides peaks pöörama tähelepanu just mehelikkuse kujundamisele. Suures osas seostati kehalise kasvatus tunni kasvatuslikku osa eelkõige käitumisega, mis puudutab kõiki, nii poisse kui tüdrukuid. Räägiti, et tähtis on kindlate reeglite täitmine ja range distsipliin, kuid liikumisõpetuses saab seda ka kujundada. Öeldi, et mehelikkuse kujundamine kehalise kasvatus tunndes pole tähtis, kuna sellised arvamused ja hoiakud tulevad kuskilt mujalt ehk ühiskonnast. Toodi näiteks, et lapsed on põhikoolis sellises eas, kus erinevus seisneb selles, kuidas nad arenevad. Räägiti, et kui mõni poiss on mitte nii väga mehelik, siis õpetaja ei peaks hakkama imeasju tegema selleks, et neid mehelikumaks muuta. Õpetajad rääkisid sellest, et poistele meeldivad tundides rohkem füüsilised pingutused, näiteks jõusaali tunnid, kuna seal saab pingutada. Tüdrukutele meeldivad samuti need tunnid, kuid hoopis teised harjutused ehk tundi tuleb nendega teistmoodi läbi viia. Leiti, et üldisi väärtusi saab tundide raames kujundada, kuid see sõltub palju õpetajast, kui palju ta sinna juurde räägib, mis see mehelikkus ja eeskujuks olemine on. Avaldati arvamust, et nii liikumisõpetuses kui spordis üldiselt saab nii poistele kui ka tüdrukutele anda vajalikke oskusi, mida on mõlemal vaja. Olulised oskused on viisakas suhtlemine ning teistega arvestamine ja seda peaksid tegema kõik.

#INT 3 *Et kõik nagu elementaarsed inimesele vajalikud oskused, et neid kõiki nagu saab, siis nii-öelda liikumisõpetusest, et kuidas teistega viisakalt suhelda. Suhtlema peab viisakalt nii naine kui mees, nii poiss kui tüdruk, kuidas kellelegi kaasa tunda, või nii-öelda empaatiavõimet. Et sa tunnend, mida teine võiks tunda. Nii poiss kui ka tüdruk, samamoodi nii mees kui naine võiks seda osata teha või nii-öelda osata arvestada teistega. Minu isiklik arvamus on küll, et kõik need inimlikud oskused, mis on, on tarvis ja neid peavad õppima kõik ja neid saab kõiki spordis õppida ka sporti tehes.*

Õpetaja, kes on arvamusel, et sportimine ja mehelikkus on omavahel seotud, arvas ka, et kehaline kasvatus peaks kaasa aitama mehelikkuse kujunemisele. Tema arvates peaks güмнаasiumi lõpetanud noormehe füüsiline võimekus olema niisugusel tasemel, et ta on võimeline sooritama

NATO testi. Intervjueeritud õpetajatest enamus ei arvanud, et kehalise kasvatus tunde peaks kaasa aitama mehelikkuse kujunemisele. Kui mehelikkust seostati eelkõige käitumise ja viisakusega, mis on õpetajate sõnul vajalikud oskused nii poistele kui tüdrukutele, siis hegemoonilisi mehelikke kasvatusviise siit välja ei tulnud.

3.4.4 Õpetajate arvamused poiste ja tüdrukute õpetamise erinevast metoodikast

Andmeanalüüsi käigus moodustusid küsimuse alla *Kas poiste ja tüdrukute õpetamises peab õpetaja rakendama erinevat metoodikat?* kaks kategooriat: kehalises kasvatuses ei sõltu õpetamise metoodika soost, kehalises kasvatuses on poistele ja tüdrukutele lähenemine erinev.

Enamik intervjueeritud õpetajaid arvas, et eriti suurt vahet poiste ja tüdrukute õpetamise metoodikas ei ole, see ei sõltu soost. Pigem leiti, et lähtuda tuleb õpilaste individuaalsusest, sest kõiki ei saa hinnata võrdselt. Arvati, et olulisel kohal on motivatsioon ja tahe teha. Kui näiteks rühmas on õpilasi, kellel on füüsilised iseärasused, tuleb proovida ülesanded nii koostada, et need on kõigi poolt tehtavad.

#INT 6 *No aeg-ajalt kindlasti, seda ma mõtlengi, et sõltub sellest teemast. Aga muidu enamus asjade puhul ma ei arva, et see on nagu väga. Pigem nagu tuleb lähtuda üleüldse nagu indiviidi põhiselt, et ei saa eeldada ütleme siis, et õpetajana sa näed juba, et kui kellelgi ongi seal mingisugused kehalised iseärasused, siis me ei saa nagu ühe mõõdupuuga lüüa nii, et õpilasel tekiks ebamugav olukord, kui ta midagi peab tegema seal.*

Arvati, et soolisi erinevusi tuleb arvestada mõne spordiala tegevustega. Välja toodi kõhklused ning poolt ja vastuargumendid poiste ja tüdrukute ühte gruppi liitmisega seoses. Leiti, et palju oleneb tegelikult grupi sobivusest, vanusest, klassist ning soost, kuid soost tulenevalt ei peaks õppetööle teisiti lähenema. Avaldati arvamust, et kui poiste ja tüdrukute grupid kokku panna, siis võib-olla ei toimiks need nii nagu eraldi, kuna poisid ja tüdrukud suhtlevad erinevalt ning see hakkab hoopis teistmoodi toimima ja mõjuma. Oldi teadlikud headest näidetest, kuidas segarühmad koolides toimivad, kus kokku on pandud näiteks kõige sportlikumad ning siis järgmise tasemega õpilased.

#INT 5 *Ei noh, tahes-tahtmata sa pead arvestama, et ühed on tüdrukud, ühed on poisid. Ma tean, ka Tartu linnades on mõnedest tehtud segarühmad ongi niimoodi, aga nüüd tasemete järgi tehtud. Et ütleme, et ühe jaoks üks grupp on nüüd sportlikumad, kui niimoodi öelda võib, et on nagu sportlikumad tüdrukud, poisid koos, nendel ongi huvitav teha, siis nad on kõik ühe tasemega noh, väga väikse erinevusega. Järgmine grupp on jälle oma tasemel, neil on jälle meeldivam teha koos, tase on üks.*

Arvati, et lähenemine poistele ja tüdrukutele on teine, kuid metoodika on sama. Näiteks toodi see, et kui poisse panna omavahel võistleva, tekib neil hasart, kuid tüdrukute jaoks ei ole nii tähtis see, et nad peavad teistest paremad olema. Arvati, et poiste tundidega on lihtsam, sest kui poistega on kindel plaan, mida tunnis teha, siis nii ka tehakse. Tüdrukutele tuleb pakkuda palju valikuvõimalusi ja üritada leida nendega ühist keelt. Veel töid õpetajad välja, et palju oleneb sellest, kuidas mingile konkreetsele asjale läheneda. Probleemina nähti seda, kuidas panna tüdrukuid maksimaalselt pingutama. Leiti, et poisid on võistluslikumad ning neid on lihtsam motiveerida.

#INT 4 Noh, kuidas neile läheneda, et mis need nagu eesmärgid on, et kas noh, tüdrukutel on üks asi, poistel on teine asi, et poistel on see, et utsitad neid omavahel nagu võitlema, siis lähevad nad väga põlema, tüdrukutel see nagu ei olegi nii tähtis, see, et ma nüüd teisest pean kõvasti parem olema.

Mitmete intervjueritud õpetajate arvates ei pea poisse ja tüdrukuid erinevalt õpetama. Osade õpetajate arvates on aga poistele tunde lihtsam läbi viia, sest poistele saab kätte anda konkreetse tegevuse, tüdrukutele tuleb aga pakkuda valikuvõimalusi. Poisid on õpetajate arvates võistluslikumad kui tüdrukud ning tüdrukuid on raskem motiveerida rohkem pingutama.

4. JÄRELDUSED JA ARUTELU

Bakalaureusetöö eesmärk oli välja selgitada, millised on uuringus osalenud meesõpetajate arvamused ja hoiakud seoses uue kehalise kasvatusaainekavaga ja kuidas on kommunikatsioon nende teadmisi mõjutanud.

Esimese uurimisküsimuse *Milline on kehalise kasvatusaainekavade meesõpetajate valmisolek liikumisõpetuse ainekava rakendamiseks?* tulemused näitasid, et kehalise kasvatusaainekavade õpetajad saavad tegutseda autonoomselt selles osas, kuidas ja kust hankida infot oma kooli kehalise kasvatusaainekava koostamiseks. Üks võimalus info saamiseks on õppekava tutvustavad koolitused, kuid kõik õpetajad ei pea vajalikuks koolitustel osaleda. Kui Maret Pihu (2023b) andmetel on uue liikumisõpetuse koolitusel olnud osalejatest 17% mehed, siis antud uurimistöös osalenud kaheksast meesõpetajast on koolitustel osalenud kolm, ehk alla poole. Positiivsena toodi välja Tartu Ülikooli Liikumislabori tegevus ja koolitused. Üldjoontes ollakse kursis muudatustega, kuid riikliku õppekavaga süvitsi tutvumine alles käib ja suures osas loetakse iseseisvalt õppekava. Õpetajad ei nimetanud info allikatena Liikumisõpetuse kodulehte või HTM-i õppekavade veebi ning infotunde koolidele, mis aitaks õppekavast aru saada. Tekib küsimus, kuidas on õppekava muudatused võimalikud, kui õpetajad ei tunne, et nendega on suheldud, et neid oleks kaasatud ja soovitud saada tagasisidet (Cerimagic ja Hasan, 2018: 9) ning õpetajad ei ole teadlikud kõigist infoallikatest. Eesti koolidel ja õpetajatel on suur vabadus ja autonoomsus õppekava muutuste protsessis, sest neil on võimalus ise valida, milliseid teid pidi tulemuseni jõuda. Kooli õppekava peab olema kooskõlas riikliku õppekavaga, kuid sisuliste muutuste osas autonoomsus säilib ja muutusi on väga keeruline ühtlaselt ellu viia. Siin võib leida seoseid Erssi (2018) uurimistöoga, kus Eesti õpetajad ei tajunud õppekava osas täielikku autonoomia puudumist ega totaalselt väljastpoolt suunatud motivatsiooni. Intervjueeritud õpetajad osalevad kõik kooli kehalise kasvatusaainekava koostamisel, mis suuresti on jäetud nende endi tööks. Positiivsena toodi seejuures välja võimalus õpetajatel endil autonoomselt otsustada, milline sisu kooli õppekavas oleval ainekaval on. Õpetajad ei rääkinud ainetevahelisest lõiminguist ja õppekavalisest koostööst teiste aineõpetajatega just selles osas, kuidas õpilasi rohkem liikuma motiveerida. Arvestades asjaolu, et õppekava muudatused ja selle kommuniqueerimisega on tegeletud mitmeid aastaid, on üllatav, et osad intervjueeritud õpetajatest ei ole veel õppekava sisuliste muutustega kursis ja intervjueerimise ajal ei väljendanud erilist valmisolekut rakendama liikumisõpetuse ainekava põhimõtteid.

Teise uurimisküsimuse *Millised on õpetajate arusaamad uue õppekavaga seotud muudatustest?* tulemused näitasid, et õpetajad ei usu, et uue õppekava mõjul suureneb õpilaste liikumisaktiivsus. Kui Põhikooli riiklikus õppekavas on kirjas, et õpitud oskuste kasutamist seostatakse tegevustega väljaspool kehalise kasvatuses õppetundi (Põhikooli... Lisa 2, 2011), siis uuritavad õpetajad seda nii ei näe. Arvati, et kehalise kasvatuses tunde peaks olema rohkem kui õppekava ette näeb, siis liiguksid õpilased ka rohkem. Probleemi lahendamiseks nähti suurt rolli ühiskonnal ja lapsevanematel. Õpetajate arvates ei saa õpetajad ja kool suurt midagi ära teha, et lapsed vabal ajal rohkem liiguksid, sest suureks probleemiks on nutiseadmed. Nagu Erss (2018) oma uuringus välja tõi, et Eesti õpetajate suhtumine riiklikku õppekavasse on skeptiline ja seotud välise motivatsiooniga, võib ka antud õpetajate puhul täheldada suundumusi, et ainekava sisu on leidnud nende heakskiidu vaid osaliselt. Enamik õpetajatest pooldas kehalises kasvatuses arvestatud/mittearvestatud hindamist ja tunnis sõnalise tagasiside andmist. Seejuures nähti aga ohtu, et õpilased pingutavad siis tunnis vähem ning raske on tuua piiri, kust see joon läheb. Kui õpilaste liikumisaktiivsuse uuringud on näidanud, et ligi 80% õpilastest ei motiveeri hinne (Õpilaste liikumisaktiivsuse..., 2022), siis intervjueeritud õpetajad arvavad, et hinne mõjutaks neid rohkem pingutama ja liikuma. Ükski õpetaja ei nimetanud tagasiside andmist toetavad matrikseid, mis on leitavad Liikumisõpetuse kodulehel (Hindamine, i.a).

Kolmanda uurimisküsimuse *Milliseid infokanaleid õpetajad kasutavad ja peavad oluliseks uue õppekavaga tutvumisel?* tulemused näitasid, et ühtset informatiivset ja soovitusi jagavat infot õppekava muudatuste kohta ei ole uuritavad õpetajad saanud, info on õpetajateni liikunud erinevat teed pidi. Üheks infoallikaks on koolitused, millel on osalenud aga alla poolte intervjueeritavatest. Kuigi Tartu Ülikooli liikumislabor on viimastel aastatel teinud sada koolitust ligi tuhandele õpetajale (Burlaka, 2023: 59), ei olnud enamik uuritavatest õpetajatest nendel koolitustel osalenud. Õpetajad ütlesid, et on teadlikud, kust infot hankida, kuid kui räägiti uue kehalise kasvatuses ainekava sisust, siis olulisi keskseid ideid välja ei toodud. Erss (2018) on toonud välja, et kui õpetaja ei taju õppekava osas täielikku autonoomia puudumist või motivatsiooni, siis otsustab õpetaja, kas ta osaleb koolitustel või mida konkreetselt tunnis teeb. Intervjueeritud õpetajate puhul joonistus välja sarnane muster. Ükski õpetaja ei nimetanud info allikana näiteks Liikumisõpetuse veebilehte, kus on erinevad soovituslikud materjalid. Kuna õpetajateni ei ole piisavalt infot jõudnud, ei saa eeldada, et neil on piisavalt motivatsiooni uuendustega kaasa minemiseks (Henno jt, 2021: 18). Uuendused on paremini võimalikud, kui huvirühmadega konsulteeritakse laiapõhjaliselt, neid kaasatakse ja lastakse kaasa rääkida (Cerimagic ja Hasan, 2018: 9).

Uuris ka, kuidas on õpetajate hinnangul meedia uut liikumisõpetuse kontseptsiooni jaganud. Siin jäid õpetajate arvamused tagasihoidlikuks, mõni tunnistas, et ta ei oska sellele küsimusele vastata. Arvati, et kes tahab infot leida, see ka leiab. Kui Täht (2017: 53) on seoses kehalise kasvatusaainekava muutusega toonud välja avaliku kommunikatsiooni protsessi erinevad huvipooled (kehalise kasvatusaainekava õpetajad, lapsevanemad, tervisespetsialistid, ministriumid ja maavalitsused, koolide ja ülikoolide esindajad, sportlased ja spordialaliitude esindajad) ja pidas meediat oluliseks toetavaks kanaliks, siis käesolevas töös see välja ei tule.

Neljanda uurimisküsimuse *Millised käsitletavad on intervjueritud õpetajatel seoses kehalise kasvatusaainekava ja mehelikkusega?* tulemused näitasid, et intervjueritud õpetajatest enamik ei seosta omavahel sportimist ja mehelikkust. Selline tulemus seostub erinevate uuringutega, mis on näidanud, et traditsioonilised soolised stereotüübid, mis varem seostasid spordiga ja toetasid domineerivat mehelikkust, on muutunud (Spallacci, 2020). Kui Connell (2005: 37) väidab, et koolides läbi viidud uuringud toovad eredalt esile hegemoonia mustreid, kus mehelikkuse proovikiviks on sportlik osavus, siis uuritavatest õpetajatest enamik seostavad mehelikkust eelkõige käitumisega ja viisakusega ning valmisolekuga pingutada, kui selleks vajadus on. Arvati, et poisid on rohkem võistluslikumad ja valmis rohkem pingutama kui tüdrukud. Intervjueritud ühest õpetajast sidus mehelikkuse füüsiliste omadustega ja nimetas mehi, kes ei hoolitse liikumisega oma tervise eest “lõdipüksteks”, selliseid tunnuseid on ka Kadri Aavik enda analüüsis välja toonud (Aavik, 2020). Mitmed õpetajad avaldasid arvamust, et ühiskonnas toimunud muutused on hakanud piire hägustama mehelikkuse ja naiselikkuse osas. Kuigi Anderson (2011) on toonud välja, et tänapäeva noored mehed võrreldes varasemate aastakümnetega ei esinda enam maskuliinsust spordis, siis intervjueritavate erinevad arvamused selles osas ei ole seotud vanusega. Sama vanusega nooremad õpetajad rääkisid mehelikkusega seoses kas heast füüsilisest vormist või käitumisest ja viisakusest. Füüsilist vormi väärtustavate õpetajate hoiakute kujunemisel võib olla seos nende tajuga maskuliinsusest väärtustest ja kommunikatsioonist, mida illustreerivad ka mitmete arvamusiidrite sõnavõttude seoses uue õppekavaga.

Mittepiisava kommunikatsiooni tõttu on õpetajate teadmised kehalise kasvatusaainekava muudatuste sisust ja valmisolekust seda rakendada küsitavad. Tundub, et ei piisa üldisest teavitustööst, kui info ei jõua iga õpetajani. Õpetajad vajaksid konkreetseid praktilisi soovitusi ja juhiseid, mida osad uuritavatest ei ole saanud. Võib olla, et konkreetsemalt on läbi mõtlemata info jagamise meetodid ja vahendid ning isikud, kes vastutaks teabe edastamise eest. Õpetajad ei tunne, et neid on piisavalt kaasatud ning nad ei ole endale selgeks teinud ainekava kõiki sisulisi muutusi.

Liikumisõpetuse veebilehel on väga palju materjali, mis aitab uue ainekava sisust ja selle rakendamise aru saada, kuidas aga suunata õpetajaid seda läbi töötama? Haridus- ja Teadusministeerium võiks tutvustada Liikumisõpetuse veebilehte aktiivsemalt ja atraktiivsemalt ning töötada välja formaadid, mis suunaks õpetajaid seda rohkem kasutama. Stella Tähe soovitusel oleks huvipoolte paremaks kaasamiseks hea korraldada üleriigiline foorum, kuhu erinevad huvirühmad kutsuda. Tähe liikumisfoorumi korraldamise kogemuse põhjal kaasab üleriigiline foorum olulised ja teemast huvitatud osapooled, kellel on võimalik seal arvamust avaldada (Täht, 2017: 52-53).

Uuritavate õpetajate positsioonid uue õppekava suhtes saab jagada kolme tüüpi:

1. rakendajad- õpetajad, kes on enda sõnul juba rakendanud kogu karjääri vältel liikumisõpetuse põhimõtteid (3, 6) ja nende hinnangul nende õpetamise sisus midagi ei muutu, on lõpetanud magistriõpingud ja osalenud koolitustel või ei ole osalenud ja õpib praegu, enda teadmisi liikumisõpetuse õppekava rakendamiseks hindavad heaks;
2. toetajad- õpetajad, kellel on valmisolek uue õppekava rakendamiseks (1, 7, 8) ja suhtuvad muutustesse positiivselt, on lõpetanud magistriõpingud mitte väga ammu või õpib praegu, enda teadmisi liikumisõpetuse õppekava rakendamiseks hindavad heaks või keskmiseks;
3. skeptikud/õponendid- õpetajad, kes ei näe sisulist muutust (2, 4, 5) ja suhtuvad muutustesse skeptiliselt, on pika staažiga, õppekava tutvustavatel koolitustel ei ole osalenud, liikumisõpetusest olemas üldised teadmised, enda hinnangul on kursis muutustega nii palju kui vaja.

Kolmas moodustunud õpetajate tüüp läheb kokku Toomela (2015: 30) avaldatud arvamusega, et paljud praegused õpetajad on saanud hariduse, teadmised ja hoiakud teistsuguses keskkonnas toimetamiseks, kuid nad peaksid aitama õpilasi hakkama saada homses maailmas. Sama õpetajate tüübiga võib sobida ka Maret Pihu (2023a) aramus, et skeptilisemad ja negatiivsemad on need õpetajad, kes ei ole uue ainekavaga põhjalikumalt tutvunud.

Antud töös oli tegemist piiratud valimiga, intervjueriti meessoost kehalise kasvatuse õpetajaid Lõuna-Eesti üldhariduskoolidest. Välja saadetud 34 e-kirjale vastas üheksa õpetajat, kellest kaheksaga viidi läbi intervjuu. Vähesese vastamise põhjuseks võib olla, et õpetajatel ei olnud aega või ei peetud vajalikuks uuringus osaleda. Üks intervjuust keelduja tõi põhjusena välja, et tunneb ennast sellel teemal praegu veel ebakindlalt ning sarnane põhjus võib olla ka mõnel teisel õpetajal, kes ei soovinud intervjuud anda. Võib arvata, et hästi kursis olevad ja edumeelsemad õpetajad on

valmis meelsamini oma mõtteid jagama, samuti need, kes on väga kriitilised ja oma kindlate põhimõtetega. Naisuurijana tundsin, et teatud teemade juures ei olnud intervjuueeritavad valmis enda mõtteid väga avama. Eriti puudutas see maskuliinsuse ja sportimise seoseid, mille puhul otsiti sõnu ja püüti ennast korrektselt väljendada. Soopõhised erinevused on ühiskonnas tundlikud teemad ning võib aimata, et progressiivsemad õpetajad väljendasid end siin julgemalt kui konservatiivsed.

KOKKUVÕTE

Antud bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, millised on uuringus osalenud meesõpetajate arvamused ja hoiakud seoses uue kehalise kasvatusaainekavaga ja kuidas on kommunikatsioon nende teadmisi mõjutanud.

Lapsed ja noored peaksid kogu nädala jooksul harrastama keskmiselt 60 minutit mõõduka kuni tugeva intensiivsusega liikumist päevas ning tegevused peaksid olema eelkõige aeroobsed. Uuringud näitavad, et suurt osa õpilastest ei motiveeri kehalises kasvatuses saadud kogemus vabal ajal liikuma ja igale kolmandale õpilasele ei meeldi kehalise kasvatusaainetund.

2023. aastal võttis Vabariigi Valitsus vastu uue Põhikooli riikliku õppekava, milles kehaline kasvatus muutub sisuliselt liikumisõpetuseks. Liikumisõpetuse põhimõtetest lähtuva kehalise kasvatusaainekava järgi peaksid õpilastest kujunema ennastjuhtivad liikumisharrastajad, kes oskavad ja tahavad teha tervist toetavaid igapäevaseid valikuid. Kui siiani on kehaline kasvatus olnud spordi- ja tulemuskeskne, siis kehaline kirjaoskus paneb rõhku kõikide õpilaste individuaalsusele ja võimalusele olla aktiivne.

Sporti ja kehalist aktiivsust on kuni selle sajandini seostatud maskuliinsuse, distsipliini ja võistlemisega ning kehaline kasvatus on olnud soopõhine õppeaine. Kui eelmine kehalise kasvatusaainekava oli tulemus- ja soorituskeskne, siis uus on vastupidi õpilase arengukeskne ning rõhuasetus on iga õpilase õppimisel ja õppeprotsessi. Oluline roll uue paradigma järgi õpilaste motiveerimisel ning tervislikuks ja liikuvaks eluks vajalike oskuste andmisel on õpetajatel.

Käesoleva töö empiiriline materjal on kogutud kehalise kasvatusaainetõpetajaga läbiviidud intervjuudest.

Intervjuudes osalenud õpetajad on saanud uue õppekavaga seotud info koolitustelt või erinevatest infokanalitest. Koolitustel kõik õpetajad ei käi, sest puudub asjakohane info või nad ise ei pea seal osalemist vajalikuks, arvatakse, et info on kättesaadav ka internetist. Intervjueeritud õpetajate arvates seisneb uue kehalise kasvatusaainekava peamine muutus selles, et õpilastele tuleb juurde suurem valikuvõimalus ja õpilaste liikumisaktiivsus peaks suurenema. Õpetajad on aru saanud, et oluline on iga õpilase individuaalsus. Samas ei usu enamik õpetajatest, et uue õppekava rakendamisega õpilaste liikumisaktiivsus suureneb. Arvatakse, et kodul ja lapsevanematel on ka oma roll selles, et saada lapsed nutiseadmete tagant liikuma. Mitmed õpetajad on arvamusel, et uue õppekavaga sisuliselt väga midagi ei muutu ja nende töös ka olulisi muutusi ei tule.

Intervjueeritud õpetajatest enamik sportimist maskuliinsusega ei seo, nende arvates seostab sportimist mehelikkusega pigem ühiskond. Õpetajate sõnul on mehelik mees viisakas, terve, vastutustundlik. Liikumise olulisust seostati pigem meeste tervise kui hegemoonilise maskuliinsuse tunnustega.

Uurimistöö tulemusel saab väita, et info liikumine uue kehalise kasvatusa ainekava kohta on õpetajateni liikunud erinevat teed pidi ning ühtne kommunikatsioon süsteem puudub. Koolides on uue ainekava koostamine kehalise kasvatusa õpetajate hooleks jäetud, intervjueeritud õpetajad ei rääkinud ainetevahelisest lõiminguist ja õppekavalisest koostööst teiste aineõpetajatega. Samas rõhutasid õpetajad positiivsena võimalust autonoomselt otsustada, milline sisu kooli õppekavas oleval ainekaval on.

Meedias on vähesel määral selgitatud uue ainekava eesmärgid ja sisu ning seda, miks liikumisaktiivsus oluline on. Tähelepanu võiks rohkem pöörata lapsevanematele, teha selgitustööd, miks lapsed peaksid rohkem liikuma. Rohkem võiks kasutada massimeedia võimalusi erinevate huvigruppide informeerimisel ja liikumisaktiivsusele motiveerimisel.

Antud töö puhul on tegemist kvalitatiivse uuringuga, mistõttu ei saa tulemusi üldistada kõikide meesõpetajate kohta. Siiski on töö praktiline väärtus aru saamiseks, milline on intervjueeritud meesõpetajate valmisolek uue kehalise kasvatusa ainekava rakendamiseks.

Antud töö tulemused on olulised, et aru saada, kuidas on kehalise kasvatusa õpetajatele kommunikatsioon uue Põhikooli riikliku õppekava kehalise kasvatusa ainekava ja kuidas nad selle põhjal muudatuste sisust aru saavad. Töö tulemused võiksid pakkuda arutelu kohta koolide juhtkondadele, Eesti Kehalise Kasvatusa Liidule, Haridus- ja Teadusministeeriumi üldhariduspoliitika osakonnale just selles osas, kuidas kommunikatsioon muudatuse hariduselus ja paremini kaasata õpetajaid reformidesse ning kooli õppekava arendusprotsessi.

Antud uurimistöö valimisse kuulusid meessoost kehalise kasvatusa õpetajad. Edaspidi võiks uurida naissoost õpetajaid ning võrrelda nende arvamusi ja hoiakuid uue õppekava suhtes.

SUMMARY

The objective of this bachelor's thesis was to determine the opinions and attitudes of male physical education teachers who participated in the study regarding the new physical education curriculum and how communication has influenced their knowledge.

Children and young people should engage in an average of 60 minutes of moderate to vigorous physical activity daily throughout the week, and activities should primarily be aerobic. Studies show that the experience gained in physical education does not motivate many students to be active in their free time, and one in three students does not like physical education classes.

In 2023, the Government of Estonia adopted a new national curriculum for basic schools, in which physical education essentially becomes movement education. According to the principles of movement education, the physical education curriculum aims to develop students into self-directed movement enthusiasts who know how and want to make health-supporting choices in their daily lives. Until now, physical education has been focused on sports and performance, but physical literacy emphasizes the individuality of all students and the opportunity to be active.

Until this century, sports and physical activity have been associated with masculinity, discipline, and competition, and physical education has been a gender-specific subject. While the previous physical education curriculum was performance and results-oriented, the new one is student development-oriented, with a focus on each student's learning and the educational process. Teachers play an important role in the new paradigm by motivating students and imparting the skills necessary for a healthy and active life.

The empirical material for this thesis was collected through interviews with male physical education teachers. The interviewed teachers received information about the new curriculum from training sessions or various information channels. Not all teachers attend these trainings, either due to a lack of relevant information or because they do not consider participation necessary, believing that the information is available online. According to the interviewed teachers, the main change in the new physical education curriculum is that students will have more choices and their physical activity should increase. Teachers have understood that the individuality of each student is important. However, most teachers do not believe that the implementation of the new curriculum will increase students' physical activity. They think that home and parents also play a role in getting

children to move away from digital devices. Several teachers believe that the new curriculum will not bring significant changes and that their work will not change substantially.

Most of the interviewed teachers do not associate sports with masculinity; they believe that society rather than sport associates sports with masculinity. According to the teachers, a masculine man is polite, healthy, and responsible. The importance of movement is linked more to men's health than to the traits of hegemonic masculinity.

The results of the research indicate that information about the new physical education curriculum has reached teachers through various channels, and there is no unified communication system. Schools have left the development of the new curriculum to physical education teachers, and the interviewed teachers did not mention interdisciplinary integration or curriculum collaboration with other subject teachers. However, teachers emphasized the positive aspect of being able to autonomously decide the content of the subject in the school's curriculum.

The media has minimally explained the goals and content of the new curriculum and why physical activity is important. More attention could be given to educating parents about why children should move more. Mass media opportunities could be used more to inform various interest groups and motivate physical activity.

This thesis is a qualitative study, so the results cannot be generalized to all male teachers. Nevertheless, the work has practical value in understanding the readiness of the interviewed male teachers to implement the new physical education curriculum.

The results of this work are important to understand how the new national curriculum for basic schools' physical education has been communicated to physical education teachers and how they understand the content of the changes. The results could provide discussion points for school administrations, the Estonian Physical Education Association, and the Department of General Education Policy at the Ministry of Education and Research on how to communicate changes in education and better involve teachers in reforms and the curriculum development process.

This study's sample consisted of male physical education teachers. In the future, female teachers could be studied and their perceptions and attitudes towards the new curriculum compared.

KASUTATUD ALLIKAD

- Aab, A. (2015). Hariduskommunikatsioon Eestis: praktikad ja võimalused. *Kaja*, 25, 7-9.
- Aasvee, K., Rahno, J., (2015). Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring. 2013/2014 õppeaasta. Tabelid. Hbsc, Eesti/Estonia. Tervise Arengu Instituut. Kasutatud 27.12.2023, https://www.tai.ee/sites/default/files/2021-03/144889141333_HBSC_2014_koos.pdf
- Aavik, K. (2020). “Ära ole lödipüks”. *Vikerkaar*, veebruar. Kasutatud 20.11.2023, https://www.vikerkaar.ee/archives/25713#_ftnref12
- Anderson. E. (2011). Masculinities and Sexualities in Sport and Physical Cultures: Three Decades of Evolving Research. *Journal of Homosexuality*, 58 (5), 565-578. <https://doi.org/10.1080/00918369.2011.563652>
- Berg, P., ja Lahelma, E. (2010). Gendering processes in the field of physical education. *Gender and Education*, 22:1, 38. <https://doi.org/10.1080/09540250902748184>
- Brake, D. (2011). Sport and Masculinity: The Promise and Limits of Title IX. *Masculinities and law: a multidimensional approach*, (lk 2). Kasutatud 21.04.2024, https://www.researchgate.net/publication/228184585_Sport_and_Masculinity_The_Promise_and_Limits_of_Title_IX
- Burlaka, M. (2023). Uus ainekava toetab laste füüsilist ja vaimset tervist. *Liikumine & sport*, 25, 59. Kasutatud 21.12.2023, https://liigume.ee/wp-content/uploads/2023/05/LIIKUMINE-ja-SPORT_25_2023_veebi_spreads.pdf
- Cerimagic, S., ja Hasan, R. (2018). Change Communications: The Key to Embracing and Implementing Curriculum. *Sustainable Ecological Engineering Design for Society, International*, lk 9. Kasutatud 15.04.2024, https://www.researchgate.net/publication/326682577_The_Key_to_Embracing_and_Implementing_Curriculum_Change
- Connell, R. W. (1996). Teaching the boys: New research on masculinity, and gender strategies for schools. *Teachers College Record*, 98(2), 206–235.
- Connell, R.W. (2005). *Masculinities*. (lk 77). Los Angeles: University of California Press. Kasutatud 15.05.2024, https://lulfdmi.lv/files/2020/Connell_Masculinities.pdf

Connell, R.W., ja Messerschmidt, J.W. (2005). Hegemonic Masculinity. Rethinking the Concept. *Gender & Society*, 19(6), 846.

Eessalu, M., Engelbrecht, J., Juurik, M., Koppel, A., Kulu, P., Lilles-Heinsar, L., Ling, K., Lõuk, K., Maimets, T., Meriste H., Mäger, K., Mällo, T., Niglas, K., Nurk, E., Parder M. L., Pärtlas, M., Sinijärv, U., Soone, M., Sutrop, M., Uustalu, T., Velbaum, K., ja Veski, L. (2017). Hea teadustava. Kasutatud 13.05.2024, https://www.eetika.ee/sites/default/files/www_ut/hea_teadustava_trukis.pdf

Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030. (18.02.2015). *Riigi Teataja III*. Kasutatud 12.12.2023, <https://www.riigiteataja.ee/akt/320022015002>

Erss, M. (2018). 'Complete freedom to choose within limits' – teachers' views of curricular autonomy, agency and control in Estonia, Finland and Germany. *The Curriculum Journal*, 11-12. <https://doi.org/10.1080/09585176.2018.1445514>

Gu, X. (2017). Understanding Children's Physical Activity and Health-Related Quality of Life: An Expectancy-Value Approach. *Advances in Physical Education*, 7, 140-155. <https://doi.org/10.4236/ape.2017.72013>

Haav, A. (2020). Koolinoorte kehaline aktiivsus. Oja, L., Piksööt, J., Aasvee, K., Haav, A., Kasvandik, L., Kukk, M., Kukke, K., Rahno, J., Saapar, M. ja Vorobjov, S. (toim), *Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring rahvusvahelises vaates* (lk 34-46). Kasutatud 21.11.2023, <https://www.tai.ee/sites/default/files/2021-03/Eesti%20Arst%20HBSC%20erinumber.pdf>

Haridussilm. (2023). *Üldhariduse õpetajate arv ja ametikohtade arv ainevaldkonniti ja õppeaineti*. Kasutatud 29.12.2023, <https://www.haridussilm.ee/ee/tasemeharidus/haridustootajad/opetajad>

Haridusvaldkonna arengukava. (11.11.2023). *Haridus ja teadusministeerium*, 18-20. Kasutatud 01.12.2023, https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-09/1._haridusvaldkonna_arengukava_2035_kinnitatud_11.11.21.pdf

Helipoiss. (i.a.). Kasutatud 02.04.2024, <https://helipoiss.ee/sisselogimine>

Henno, I., Ivanova, K., Jürimäe, M., Kasesalk, M., Lamesoo, K., Pihu, M., Tagamets, E., ja Vanari, K. (2021). Eesti põhikooli riiklik õppekava rahvusvahelises võrdluses. *Haridus ja teadusministeerium*, 18-26. Kasutatud 27.11.2023, https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2022-07/oecd_sekundaaranaluus_jaan_2022.pdf

Hickey, C. (2008). Physical education, sport and hyper-masculinity in schools. *Sport Education and Society*, 2, 147-161. <https://doi.org/10.1080/13573320801957061>

Hindamine. (i.a). *Liikumisõpetuse kodulehekülg*. Kasutatud 18.04.2024, <https://liikumisopetus.ee/ainekava/hindamine/>

Hirsjärvi, S., Remes, P. ja Sajavaara, P. (2007). Uuri ja kirjuta. Tallinn: Kirjastus Medicina.

Hunt, F. (2007). *Communications in Education*, 20-21. Kasutatud 21.04.2024, https://www.researchgate.net/publication/277188421_Communications_in_Education

Kalmus, V., Masso, A. ja Linno, M. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. <https://sisu.ut.ee/samm/kvalitatiivne-sisuanalyys>

Kalvik, A. (2019). Erki Nool: laste liikumine on košmaarselt vähenenud. *Wõrumaa Teataja*, 12. jaanuar. Kasutatud 23.12.2023, <https://dea.digar.ee/cgi-bin/dea?a=d&d=vorumaateataja20190112.2.7.2&e=-----et-25--1--txt-txIN%7ctxTI%7ctxAU%7ctxTA----->

Kehaline kirjaoskus. (i.a). *Liikumisõpetuse kodulehekülg*. Kasutatud 29.11.2023, <https://liikumisopetus.ee/kehaline-kirjaoskus/>

Keskoja, M. (2014). *Tajutud õpetaja käitumise seosed õpilaste hoiakutega kehalises kasvatuses*. Magistritöö. Tartu Ülikool, kehalise kasvatus ja spordi õppekava.

Kirk, D. (2002). Physical education: a gendered history. *Gender and Physical Education*, 24. Kasutatud 22.04.2024, <http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/22494/1/142.pdf.pdf#page=37>

Kõuts-Klemm, R., ja Korts, K. (2010). *Ülevaade meedia ja kommunikatsiooni teooriast*. Loengumaterjal, 11-12. Kasutatud 21.04.2024, <https://www.cs.tlu.ee/filcore/wp-content/uploads/2012/05/Ülevaade-meedia-ja-kommunikatsiooni-teooriast.-Loengumaterjal.pdf>

Käämer, K. (2017). *Kehaline kirjaoskus ja selle kujunemine lapseas*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, kehalise kasvatus ja spordi õppekava.

Kütt, R., ja Papp, Ü. (2012). Kas õpilased on poisid või tüdrukud? Uurimus Eesti õpetajate ja haridustöötajate valmisolekust sootundlikuks õpetamiseks ja kasvatamiseks. *Eesti Naisteühenduste Ümarlaua SA*, Tallinn. (lk 34). Kasutatud 15.05.2024, https://www.enu.ee/lisa/468_Kas_opilased_voi_poisid_ja_tydrukud_Artiklikogumik.pdf

- Laherand, M. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. (lk 67, 290). Tallinn: OÜ Infotrükk.
- Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M ja Strömpl, J. (2014). Intervjuu. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. <https://samm.ut.ee/intervjuu>
- Lukk, L. J. (2022). Eesti suurim liikumisuuring: aktiivsed inimesed on õnnelikumad. *Kultuuriministeerium*. Kasutatud 27.12.2023, <https://www.kul.ee/uudised/eesti-suurim-liikumisuuring-aktiivsed-inimesed-onnelikumad>
- Muutused. (i.a). *Liikumisõpetuse kodulehekülg*. Kasutatud 20.11.2023, <https://liikumisopetus.ee/muutused/>
- Oberste, M., Medele, M., Javelle, F., Wunram, H. L., Walter, D., Bloch, W., Bender, S., Fricke, O., Joisten, N., Walzik, D., Grobheinrich, N., ja Zimmer, P. (2020). *National Library of Medicine*. Physical Activity for the Treatment of Adolescent Depression: A Systematic Review and Meta-Analysis. Kasutatud 6.12.2023, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7096373/>
- Oja, L. (i.a). Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring (HBSC). *Tervisearengu instituut*. Kasutatud 26.12.2023, <https://www.tai.ee/et/teadustoo/teadustoo-ulevaade/rahvastikupohised-uuringud/eesti-kooliopilaste-tervisekaitumise-uuring>
- Oja, L., Piksööt, J., Rahno, J. (2019). Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring. 2017/2018 õppeaasta. Tabelid. Hbsc, Eesti/Estonia. Tervise Arengu Instituut. Kasutatud 27.12.2023, https://www.tai.ee/sites/default/files/2021-03/155618254796_HBSC%20tabeliraamat.pdf
- Pahv, P. (2015). Peep Pahv: pingutamise algõpetus ehk normatiivid tagasi ausse. *Postimees*, 5. november. Kasutatud 22.12.2023, <https://leht.postimees.ee/3386605/peep-pahv-pingutamise-algopetus-ehk-normatiivid-tagasi-ausse>
- Pahv, P. (2023). Ärme lämmatame sporti, liikumisharjumus peab tulema koolis. *Delfi*, 7. juuli. Kasutatud 22.12.2023, <https://sport.delfi.ee/artikkel/120213500/arme-lammatame-sporti-liikumisharjumus-peab-tulema-koolist>
- Pihu, M. (2022). Development of Sports Didactics in Estonia - From the Past to the Present. B. Höger, K. Kleiner (toim), *Sports Didactics in Europe: History, Current Trends and Future Developments* (lk 47-64). Münster: Waxmann.
- Pihu, M. (2023a). Autori intervjuu. 30.10.2023

- Pihu, M. (2023b). Liikumisõpetus. Projekti juhtkonna koosolek. (07.06.2023). Liikuma Kutsuv Kool.
- Pihu, M., Tilga, H., ja Kull, M. (2021). Kehaline kirjaoskus - uus hariduslik eesmärk. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, 9(2), 244–269.
- Piksööt, J., ja Oja, L. (2023). Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise uuring. 2021/2022 õppeaasta. Tabelid. Hbsc, Eesti/Estonia. Tervise Arengu Instituut. Kasutatud 27.12.2023, https://www.tai.ee/sites/default/files/2023-03/HBSC_Tabeliraamat_2022.pdf
- Pullerits, P. (2014). Priit Pullerits: Tappa lödipüks. *Postimees*, 30. mai. Kasutatud 17.04.2024, <https://tartu.postimees.ee/2811352/priit-pullerits-tappa-lodipuks>
- Pöder, K. (2023). *Noorte hääl demokraatia kriisis: kodanikuhariduse väljakutsed*. IEA 2022. aasta rahvusvahelise kodanikuhariduse uuringu (ICCS 2022) Eesti tulemused. Kasutatud 27.12.2023, <https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2023-11/ICCS%202022%20Eesti%20raport%2028.11.pdf>
- Põhikooli riiklik õppekava. (23.02.2023). *Riigi Teataja I*. Kasutatud 26.12.2023, <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020?leiaKehtiv>
- Põhikooli riiklik õppekava. Lisa 2. (2011). Kasutatud 24.11.2023, <https://liikumisopetus.ee/wp-content/uploads/2023/03/Pohikooli-liikumisopetuse-ainekava-UUS.pdf>
- Põhikoolid ja gümnaasiumid. (i.a). *Eesti.ee*. Kasutatud 10.01.2024, <https://www.eesti.ee/et/asutuste-kontaktid/haridusasutused/koolid>
- Salin, K., ja Huhtiniemi, M. (2018). Physical Education in Finland – after Curriculum Reform 2016. S. Popović, B. Antala, D. Bjelica, J. Gardašević (toim). *Physical Education in Secondary School Researches – Best Practices – Situation* (lk 331). Slovakkia: KO & KA spol.s.r.o.
- Sooline võrdõiguslikkus spordis. (i.a). *Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut*. Kasutatud 02.01.2024, <https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/mh0215937etn.pdf>
- Spallacci, A. (2020). Sport, masculinity and gender relations. *Balt J Health Phys Act*, 1, 12-21. doi: 10.29359/BJHPA.12.Spec.Iss1.02
- Swain, J. (2003). How Young Schoolboys Become Somebody: The role of the body in the construction of masculinity. *British Journal of Sociology of Education*, 24(3), 299–314. <https://doi.org/10.1080/01425690301890>

- Tikerperi, M.-L. (2020). Mari-Liis Tikerperi: koolid vajavad ja väärivad selgemaid sõnumeid. *ERR*, 11. detsember. Kasutatud 21.04.2024, <https://www.err.ee/1204501/mari-liis-tikerperi-koolid-vajavad-ja-vaarivad-selgemaid-sonumeid>
- Tirgo, H.-L. (2020). *Lasteaiaõpetajate arvamused liikumisõpetuse sisust, olulisusest ja oma rollist selle läbiviimisel Viljandimaa lasteaegade näitel*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava.
- Toomela, A. (2015). Arengust, õppimisest, õpetamisest ja pääsukestest. E. Kikas ja A. Toomela (toim), *Õppimine ja õpetamine kolmandas kooliastmes. Üldpädevused ja nende arendamine* (lk 23-30). Tallinn: Eesti Ülikoolide Kirjastus OÜ.
- Tutvustus. (i.a). *Liikumisõpetuse kodulehekülg*. Kasutatud 5.01.2023, <https://liikumisopetus.ee/ainekava/tutvustus/>
- Täht, S. (2017). *Kehalise kasvatusaainekava muutuse kommunikatsiooni analüüs. Praktiline kommunikatsiooniprojekt*. Magistritöö. Tartu Ülikool, kommunikatsioonijuhtimise eriala.
- Vainu, V. (2023). Eesti elanike liikumisharrastustega tegelemine. (2023). Turu-uuringute AS. (lk 5). Kasutatud 23.12.2023, <https://liigume.ee/wp-content/uploads/2023/11/2023-Liikumisuuringu-kokkuvote.pdf>
- White, A. ja Hobson, M. (2015). Teachers' stories: physical education teachers' constructions and experiences of masculinity within secondary school physical education. *Sport, Education and Society*. <https://doi.org/10.1080/13573322.2015.1112779>
- World Health Organization. (2020). *WHO guidelines on physical activity and sedentary behaviour*, 3. Kasutatud 21.11.2023, <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/337001/9789240014886-eng.pdf?sequence=1>
- Õpilaste liikumisaktiivsuse uuring 2021. (2021). *Tartu ülikooli liikumislabor*. Kasutatud 24.11.2023, https://liigume.ee/wpcontent/uploads/2023/06/liikumine_uuring_luhikokkuvote2.pdf
- Õpilaste liikumisaktiivsuse uuring 2021. Põhisõnumid. (2022). *Tartu ülikooli liikumislabor*. Kasutatud 22.11.2023, Liikumisuuringu põhisõnumid.pptx
- Õppekavad. (30.04.2024). *Haridus ja teadusministeerium*. Kasutatud 06.05.2024, <https://hm.ee/oppekavad#top>
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu: Tartu Ülikool.

Üldinfo: programm Liikuma Kutsuv Kool. (i.a). *Liikuma kutsuva kooli kodulehekülg*. Kasutatud 04.04.2024, <https://www.liikumakutsuvkool.ee/liikumakutsuvkool/>

Ümarik, M., Tinn, M., Idnurm, T., Kaarlõp, H.-L., Dibou, T., Mäe, K., Henno, I., Lauri, T. ja Põder, K. (2023). *Noorte hääl demokraatia kriisis: kodanikuhariduse väljakutsed*. IEA 2022. aasta rahvusvahelise kodanikuhariduse uuringu (ICCS 2022) Eesti tulemused. Kasutatud 27.12.2023, <https://www.hm.ee/sites/default/files/documents/2023-11/ICCS%202022%20Eesti%20raport%2028.11.pdf>

LISAD

Lisa 1. Intervjuu kava

Sissejuhatavad küsimused

1. Kuidas hindate noorte liikumisaktiivsust tänapäeva Eestis?
2. Kas te ise harrastate regulaarselt mingit spordiala?

I plokk- Liikumisõpetus

3. Mis teile kohe esimesena seostub liikumisõpetuse mõistega?
4. Mis teie hinnangul liikumisõpetusele üleminekuga õppekavas sisuliselt kõige enam muutub?
5. Kust te olete saanud infot õppekava muudatuse kohta?
 - 5.1. Kas meedia/ajakirjandus on teie jaoks piisavalt seda teemat kajastanud?
6. Milline on teie arvates ühiskonna hoiak liikumisõpetusse?
 - 6.1 Millest see võib tuleneda?
7. Kas Teie kooli õppekavas on liikumisõpetus või kehaline kasvatus?
 - 7.1. Miks see nii on?
 - 7.2. Kas kehaline kasvatus õppekavas tähendab seda, et sisulisi muutusi veel õppetegevuses ei ole?
8. Kes tegeleb teie koolis liikumisõpetuse ainekava sisuga? Kes on kaasatud?
9. Kas liikumisõpetus on teie kooli õppekavas lõimitud teiste õppeainetega
 - a) Kas teie arvates võiks olla?
 - b) Millistega ja kuidas?
10. Mida arvate numbrilise hindamise kaotamisest liikumisõpetuses?
 - 10.1. Millised on selle positiivsed/negatiivsed küljed?

II plokk - Teadmised ja oskused

11. Kuidas te ise tunnete, kui palju te olete kursis liikumisõpetuse ainekavaga?
 - a) olete olnud ainekava loomise protsessis?
 - b) olete olnud mingil muul viisil kaasatud?

12. Kas olete läbinud uue õppekava koolitusi?
 - a) Mida need on teile andnud?
 - b) Miks te ei ole otsustanud koolitusi läbida?
13. Kuidas hindate enda praegusi teadmisi ja oskusi uue õppekava rakendamiseks?
14. Kas te tunnete, et vajate koolitusi uue õppekava rakendamiseks? Milliseid?
15. Kuidas jagate kolleegidega infot ja ideid uue õppekava osas?

III plokk- Hoiakud

16. Kuidas saab liikumisõpetaja lisaks liikumisõpetuse tundidele motiveerida õpilasi rohkem liikuma?
17. Kas teie arvates õpilaste liikumisaktiivsus suureneb seoses uue õppekavaga?
 - a) Milles see väljendub?
 - b) Miks te arvate, et ei suurene?
18. Kas poisid ja tüdrukud suhtuvad erinevalt liikumisõpetuse (kehalise kasvatus) tundidesse ja tegevustesse tundides?
 - 18.1. Millest see võib olla tingitud?
19. Kas poiste ja tüdrukute õpetamises peab õpetaja rakendama erinevat metoodikat?
 - a) Miks peab kasutama erinevat metoodikat?
 - b) Miks ei peaks kasutama erinevat metoodikat?
20. Kas ja kuidas on teie arvates sport ja mehelikkus omavahel seotud?
21. Milles teie arvates mehelikkus ennekõike üldisemalt väljendub?
 - 21.1. Kuidas?
22. Kas ja kuidas kehalise kasvatus tund peaks aitama poistel kujuneda mehelikumaks?

Väljajuhatus

23. Kui sujuv võiks olla teie arvates uuele õppekavale üleminek?
 - 23.1. Millised võivad olla takistused?
24. Milline haridus teil on?
25. Kui kaua olete koolis õpetajana töötanud?
26. Millise kooliastme õpetaja olete?
27. Kas teie kool kuulub Liikuma kutsuva kooli võrgustikku?

- a) Kui kaua kool sinna kuulunud on?
 b) Miks kool ei ole võrgustikuga liitunud?

28. Kas teil on veel küsimusi või täiendusi?

Lisa 2. Koodipuu

Kood	Alakategooria	Peakategooria
Läbi lugenud Sirvinud Hästi kursis Saan aru, mis on	Kursis ja valmis rakendama	Liikumisõpetuse ainekavaga kursis olek
Ei ole kursis	Ei ole kursis ja ei ole valmis rakendama	
Veebi teel vaadanud	On läbinud koolitusi	Uue õppekava koolituste läbimine
Otseselt käinud ei ole Viimasel ajal mitte Teine õpetaja käis Nüüd tuleb suvekursus	Ei ole läbinud koolitusi	
Mingid oskused on olemas Suures pildis saan aru Pigem on hea	Heal tasemel teadmised	Oskused ja teadmised uue õppekava rakendamiseks
Kesk tasemel Info on kättesaadav Peab hakkama saama	Keskmisel tasemel teadmised	
Sisulist muutust ei näe Nimi	Muutust ei toimu	Sisulised muutused uuele õppekavale üleminekuga

Valikuvõimalus Tegevuste ümbersõnastamine Enesehindamise süsteem	Muutub tunni ülesehitus	
Eneseanalüüsisioskus Rohkem loovust	Õpilaste oskuste muutus	
Kehalise õpetajad kehalise õpetajad ja õppejuht kehalise õpetajad ja loovliikumise õpetaja	Kehalise kasvatuse õpetajad	Liikumisõpetuse ainekava sisuga tegelejad
Moodustatud meeskond Soovi korral juhtkond Direktor	Meeskonnad	
Ma loodan Peaks olema suurenev	Suureneb	Õpilaste liikumisaktiivsuse suurenemine uue õppekavaga
Jääb samaks Palju ei mõjuta	Ei suurene	
Veel ei oska öelda	Ei tea	

Ülihea, et ära kaob Õpetaja jaoks läheb keerulisemaks On nii plüsse kui miinuseid Selgitan tunnis kohe õpilasele Sobib	Positiivne	Numbrilise hindamise kaotamine liikumisõpetuses
Meie sellele teele ei lähe	Negatiivne	
Kehalise kasvatusõpetajate liidu suveseminarid Koolitused Tartu Ülikooli liikumislabor	Koolitused	Info saamine uue õppekava muudatuste kohta
Koolidele saadetud info Infokanalid Programmid Internetis on kõik saadaval	Infokanalid	
Piisavalt On kajastatud piisavalt	Piisavalt	Meedia/ajakirjanduse piisav teema kajastamine
Üldiselt ei ole Mõned artiklid on olnud Viimasel ajal muude asjade varjus	Ei ole piisavalt	
Ei oska öelda, kui põhjalikult	Ei oska öelda	

Me kõik käime koolitustel Jagame teiste koolide omadega Grupitööd Vestlusringid	Koolitustel	Kolleegidega info ja ideede jagamine uue õppekava osas
Pigem on kolleegid minuga jaganud Omavahel mõtteid vahetame aeg-ajalt	Koolis räägitakse	
Laste puhul ei ole Ei saa ühegi soodentiteediga siduda	Ei ole seotud	Spordi ja mehelikkuse omavaheline seos
Natuke on ka Teatud spordialadel on side olemas Väga tugevalt seotud	On seotud	
Ei oska öelda Ei tahaks lahterdada	Puudub arvamus	
Elementaarne viisakus Vastutus Lai silmaring	Käitumine ja teadmised	Mehelikkuse väljendumine
Ei vingu, vaid teen asjad ära Üksteise toetamine Eneseteostus	Otsusekindlus	

Bioloogilised mehelikkuse näitajad Tervis	Tervis	
Ikka Üldisi väärtusi saab kujundada Kindlasti Elementaarseid väärtusi saab Keskkoolis aitab valmistuda kaitsevääks	Peaks aitama kaasa	Kehalise kasvatuse tunni abi mehelikkuse kujunemisel
Ma ei ütle, et peaks aitama Oleneb õpetajast	Ei ole oluline	
Sõltub tasemest Pigem vahet ei ole Ei olene soost Otseselt ei pea	Õpetamine ei sõltu soost	Erineva metoodika rakendamine poiste ja tüdrukute õpetamises
Lähenemine on teine Oleneb eesmärgist Aeg-ajalt kindlasti Sõltub teemast	Lähenemine on erinev	

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Elisabeth Siivelt,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose “Meesõpetajate arvamused üleminekust uuele liikumisõpetuse õppekavale”, mille juhendaja on Marko Uibu, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Elisabeth Siivelt

21.05.2024